37141

Forslag til en pædagogmedhjælper-uddannelse

Betænkning nr. 1277

Undervisningsministeriet

**Forslag til en pædagog-
medhjælperuddannelse**

Betænkning nr. 1277

Udgivet af Undervisningsministeriet 1994

ISBN 87-603-0455-3

Omslag: Peter Bysted Design

Trykt hos Malchow Bogtryk og Offset, Ringsted

Pris: 70 kr.

Bestilles (UVM 7-042) hos Undervisningsministeriets
forlag, Frederiksholms Kanal 25 F, 1220 København
K. Tlf. 3392 5220.

Indhold

1 INDLEDNING *6*

2 SAMMENFATNING AF SKITSE TIL EN PÆDAGOGMEDHJÆLPERUDDANNELSE *11*
- 2.1 Forslagets status og begrundelse herfor
- 2.2 Forslaget
- 2.3 Uddannelsens målgrupper
- 2.4 Uddannelsens formål
- 2.5 Uddannelsens struktur og adgangsveje
- 2.6 Uddannelsens indhold
- 2.7 Evaluering
- 2.8 Relationer til andre uddannelser
- 2.9 Styring
- 2.10 Finansiering
- 2.11 Økonomiske og administrative konsekvenser

3 KORTLÆGNING AF BESKÆFTIGELSESOMRÅDET *20*
- 3.1 Arbejdsområderne
  - 3.1.1 Daginstitutioner
  - 3.1.2 Dagpleje
  - 3.1.3 Døgninstitutionsområdet
- 3.2 Kortlægning af arbejdsfunktioner
  - 3.2.1 Pædagogmedhjælpere
  - 3.2.2 Dagplejere
  - 3.2.3 Omsorgsmedhjælpere
  - 3.2.4 Døgninstitutionsmedhjælpere
- 3.3 Uddannelsesaktiviteter på området
  - 3.3.1 Pædagoguddannelsen
  - 3.3.2 Pædagoguddannelsen som åben uddannelse
  - 3.3.3 Kursusvirksomhed for de uuddannede grupper
    - 3.3.3.1 Pædagogmedhjælpere
    - 3.3.3.2 Dagplejere
    - 3.3.3.3 Omsorgsmedhjælpere

3.4 Udviklingstendenser på områderne
3.4.1 Udviklingstendenser på børnepasningsområdet
3.4.2 Udviklingstendenser på døgninstitutionsområdet
3.5 Beskæftigelsen
3.5.1 Antallet af beskæftigede fordelt på uddannede og uuddannede
3.5.1.1 Daginstitutionsområdet, pædagogmedhjælpere
3.5.1.2 Dagplejen, dagplejere
3.5.1.3 Døgninstitutionsområdet, omsorgsmedhjælpere m.v.
3.5.2 Udvikling i beskæftigelsen
3.5.2.1 Områderne generelt, pædagoger
3.5.2.2 De enkelte områder
3.5.2.2.1 Daginstitutionsområdet
3.5.2.2.2 Dagplejen
3.5.2.2.3 Døgninstitutionsområdet
3.6 Områdets ikke-uddannede medarbejderes baggrund og profil
3.6.1 Pædagogmedhjælpere, daginstitutionsområdet
3.6.2 Dagplejere, den kommunale dagpleje
3.6.3 Omsorgsmedhjælpere, døgninstitutionsområdet
3.6.4 Uddannelsesønsker
3.7 Opsummering

4 SKITSE TIL EN PÆDAGOGMEDHJÆLPERUDDANNELSE *45*
4.1 Forslagets status og begrundelsen herfor
4.2 Generelt om forslaget
4.2.1 Det pædagogiske arbejde er en helhed
4.2.2 Grundlæggende uddannelse
4.3 Uddannelsens målgrupper
4.3.1 Målgruppernes størrelse

4.4 Uddannelsens formål
4.5 Uddannelsens struktur og adgangsveje
4.5.1 Dimensionering
4.6 Uddannelsens indhold
4.6.1 Skoleundervisningen
4.6.1.1 Generelt fagrelateret indhold
4.6.1.2 Almene, studieforberedende fag
4.6.1.3 Valgfag
4.6.1.4 Faglig fordybelse
4.6.1.5 Udvikling af „bløde" kvalifikationer
4.6.2 Praktikundervisning
4.6.3 Uddannelses- og erhvervsvejledning
4.7 Evaluering
4.8 Relationer til de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser
4.9 Relationer til pædagoguddannelsen og andre videregående social- og sundhedsuddannelser
4.10 Styring af uddannelsen
4.11 Finansiering af uddannelsen
4.11.1 Finansiering af skoleundervisningen
4.11.2 Finansiering af elevløn, uddannelsesstøtte m.v.
4.12 Økonomiske og administrative konsekvenser
4.12.1 AER-modellen - Model I
4.12.2 VUS-modellen - Model II
4.12.3 Afsluttende om de 2 modeller
4.12.4 Administrative konsekvenser
4.13 Bemærkninger til forslaget

5 ANDRE MODELLER TIL LØSNING AF KVALIFIKATIONSBEHOVET PÅ OMRÅDET *87*

LITTERATUR OG DOKUMENTATION *102*

BILAG *106*

Bilag 1 Gennemgang af pædagoguddannelsen
Bilag 2 Skøn over antallet af uddannelsespladser i en kommende pædagogmedhjælperuddannelse

1. Indledning

„Uddannelse til alle" er en af regeringens målsætninger.

Socialkommissionen påviste i sit portræt af en generation i velfærdssamfundet „De unge", at der er en snæver sammenhæng mellem uddannelse og muligheden for at opnå beskæftigelse, og at alt for mange unge ikke far en ungdomsuddannelse - for ikke at tale om en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Unge uden uddannelse har ringere muligheder for at klare en almindelig voksentilværelse end unge med uddannelse.

I undervisningsministerens redegørelse til Folketinget i november 1993 om Uddannelse til alle peges der på mange forskellige indsatser, der skal gøres for at forfølge denne målsætning. En af dem er at finde vækst- og beskæftigelsesområder, hvortil der ikke i dag findes uddannelsesmuligheder, og skabe nye uddannelser hertil.

Også en stor del af de voksne har et uddannelsesmæssigt efterslæb. Ifølge en beslutning i Folketinget (B 48) skal der satses på at give voksne, der ikke fik en uddannelse som yngre, muligheden for en voksenerhvervsuddannelse.

I Undervisningsministerens og arbejdsministerens redegørelse til Folketinget i maj 1994 om voksenuddannelse lægges der op til en udbygning af voksenuddannelsesindsatsen frem til år 2000.

I forbindelse med Uddannelse til alle er der fra flere sider stillet forslag om en pædagogmedhjælperuddannelse.

Som følge heraf har undervisningsministeren med støtte fra regeringspartierne besluttet at nedsætte et udvalg med følgende kommissorium:

„I regeringens handlingsplan for at skabe uddannelse til alle indgår et mål om at finde uddannelses udækkede beskæftigelsesområder. Pædagogmedhjælperområdet udgør et sådant område. Derfor har undervisningsministeren besluttet at undersøge mulighederne for at oprette en uddannelse til pædagogmedhjælper.

Udvalget anmodes om at vurdere omfanget af behov og muligheder for at oprette en uddannelse til pædagogmedhjælper. Formålet er både at give unge og de voksne, der allerede arbejder på området, en uddannelsesmulighed. Ligeledes er det formålet at give arbejdet i dag- og døgnforanstaltninger et kvalitativt løft samt en bedre udnyttelse af ressourcerne.

Udvalgets forslag bør tilgodese, at

de færdiguddannede er kvalificerede til at arbejde i dag- og døgnforanstaltninger inden for social-, skole- og fritidssektoren,

der sikres fleksible uddannelsesmuligheder for elever med forskellige forudsætninger,

der gives mulighed for gennem uddannelsen at kvalificere sig til videre uddannelse på bistands-, pleje- og omsorgsområdet, herunder børn- og ungeområdet,

der skabes sammenhæng med ungdomsuddannelserne i øvrigt.

Det skal sikres

at de kommunale og amtskommunale arbejdsgivere fortsat kan stille det nødvendige antal praktikpladser til rådighed for pædagoguddannelsen.

Udvalget skal ligeledes vurdere

- optagelsesbetingelser
- muligheder for merit i forhold til andre uddannelser
- praktikpladsmuligheder

Endelig skal udvalget fremsætte forslag til en model for uddannelsens finansiering og styring.

Forslagene skal danne grundlag for beslutning om eventuel etablering af uddannelsen til pædagogmedhjælper inden for rammerne af Lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

Udvalget forventes at aflevere sin indstilling til undervisningsministeren 1. august 1994."

Senere blev fristen for aflevering af betænkningen udsat til den 15. august 1994.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Formand:

Kontorchef Roland Østerlund
Undervisningsministeriet

Medlemmer:

Forhandlingsleder Helge Mørch Jensen
Kommunernes Landsforening

Fuldmægtig Helle Kolind Mikkelsen
Kommunernes Landsforening

Afløst pr. 4. august 1994 af:

Kontorchef Bjarne Kaspersen Hansen
Kommunernes Landsforening

Kontorchef Steen Illeborg
Amtsrådsforeningen

Fuldmægtig Margit Gleerup
Københavns Kommune

Fuldmægtig Ole Gregersen
Frederiksberg Kommune

Forretningsudvalgsmedlem Jakob Sølvhøj
Pædagogisk Medhjælper Forbund

Forbundssekretær Lisa Dahl Christensen
Forbundet af Offentligt Ansatte

Uddannelseskonsulent Trine Persson
Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark

Forbundsnæstformand Sissel Lindgaard
Socialpædagogernes Landsforbund

Næstformand Klaus Wilmann
Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund

Fuldmægtig Signe Hemmingsen
Socialministeriet

Skoleleder Allan Kjær Andersen
Personligt udpeget

Rektor Reidar Faurbye
Personligt udpeget

Mødeberettiget suppleant:

Uddannelseskonsulent Poul Hansen
Specialarbejderforbundet i Danmark

Suppleanter:

Fuldmægtig Iben Puls
Kommunernes Landsforening

Kontorchef Bjarne Kaspersen Hansen
Kommunernes Landsforening

Fuldmægtig Anne Andersen
Amtsrådsforeningen

Vicekontorchef Knud Toldal
Københavns kommune

Fuldmægtig Per Søgaard
Frederiksberg Kommune

Sektionsleder Henrik A. Bengtsen
Forbundet af Offentligt Ansatte

Forbundsformand Jens Asger Hansen
Socialpædagogernes Landsforbund

Uddannelseskonsulent Morten Brynskov
Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund

Fuldmægtig Lisbet Denkov
Socialministeriet

Sekretariat fra Undervisningsministeriet:

Fuldmægtig Henrik Friediger

Undervisningsinspektør Birgit Gotenborg

Studentermedhjælp Jens Thygesen

Udvalget har holdt 8 møder. Herudover har der været en række teknikermøder i undergrupper.

Udvalget afgiver hermed denne betænkning til undervisningsministeren som resultat af udvalgets arbejde.

København den 15. august 1994

Roland Østerlund (formand)
Helge Mørch Jensen
Bjarne Kaspersen Hansen
Anne Andersen
Margit Gleerup
Ole Gregersen
Jakob Sølvhøj
Lisa Dahl Christensen
Trine Persson
Jens Asger Hansen
Klaus Wilmann
Signe Hemmingsen
Allan Kjær Andersen
Reidar Faurbye

Henrik Friediger
Birgit Gotenborg
Jens Thygesen

2. Sammenfatning af skitse til en pædagogmedhjælper-uddannelse

2.1 Forslagets status og begrundelse herfor

Nedenstående skitse til en pædagogmedhjælperuddannelse fremlægges af udvalgets formandskab.

Den følgende skitse til en pædagogmedhjælperuddannelse repræsenterer formandskabets indstilling. Når denne noget usædvanlige fremgangsmåde er valgt, skyldes det, at det under udvalgsarbejdet har vist sig, at et flertal af udvalgets medlemmer vurderer, at der ikke er behov for en pædagogmedhjælperuddannelse inden for de rammer, som kommissoriet forudsætter. Disse medlemmer foreslår i kapitel 5 andre modeller til løsning af kvalifikationsbehovet på området. Disse modeller er ikke udvalgsbehandler

Følgende medlemmer/organisationer repræsenteret i udvalget kan tilslutte sig formandskabets forslag:

FOA, KAD, PMF og SID's repræsentanter.

Skoleleder Allan Kjær Andersen.

Rektor Reidar Faurbye kan tilslutte sig forslaget betinget af, at en ordinær pædagogmedhjælperuddannelse for unge kun gennemføres som forsøg og på et meget begrænset niveau.

De nævnte medlemmers/organisationers bemærkninger fremgår af afsnit 4.13.

2.2 Forslaget

Det foreslås, at der etableres en bred uddannelse på det pædagogiske område, der retter sig mod de arbejdsområder på dag- og døgnpasningsområdet - herunder dagple-

Jen -, der i dag dækkes af ikke-uddannet pædagogisk personale.

Uddannelsen foreslås som en grundlæggende uddannelse, der bygger videre på et almindeligt grundskoleniveau.

Uddannelsen etableres ved en ændring af Lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

Skitsen bygger på den forudsætning, at det pædagogiske arbejde er en helhed, der tager udgangspunkt i barnets udvikling og kan udføres på forskellige niveauer. Det forudsættes således, at der ikke med en pædagogmedhjælperuddannelse sker en ændring i den måde, hvorpå arbejdet i institutioner og dagpleje i dag organiseres.

2.3 Uddannelsens målgrupper

Hovedmålgruppen foreslås at være voksne medhjælpere og dagplejere, der arbejder inden for det pædagogiske arbejdsområde.

Denne gruppe vurderes skønsmæssigt til at udgøre ca. 20.000 personer.

Uddannelsen foreslås desuden at være et tilbud til unge med afsluttet grundskole. Endelig bør voksne uden erfaring fra arbejde på området også kunne indgå.

De to sidstnævnte grupper skønnes tilsammen at udgøre ca. 8.000 personer.

2.4 Uddannelsens formål

Uddannelsen skal fremme holdninger, kundskaber og færdigheder, der er relevante i det pædagogiske og omsorgsrettede arbejde med børn, unge og voksne og for samarbejdet med forældre og kolleger i bred forstand.

Uddannelsen skal kvalificere til videre uddannelse inden for det pædagogiske og sociale område.

Uddannelsen skal tillige omfatte viden om samfundet og bidrage til elevens personlige udvikling.

2.5 Uddannelsens struktur og adgangsveje

Uddannelsen foreslås opbygget som en vekseluddannelse med et indgangsår fælles med de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser og *2Vi* års ordinær uddannelse med 1 *Vi* års skoleundervisning og 1 års praktik.

Samtidig foreslås etableret et 1-årigt merituddannelsesforløb, der tilrettelægges som ren skoleundervisning, dog med indbygget mulighed for observations- og øvelsespraktik.

Nøgleord i forslaget er sammenhæng, bredde og fleksibilitet.

Uddannelsens varighed for forskellige målgrupper bliver efter forslaget:

• *2Vi* år for unge med erhvervs- eller uddannelseserfaringer af mindst et års varighed efter grundskolen og voksne, som ikke har erhvervserfaringer fra området.

For unge, der optages via indgangsåret, er uddannelsen *3½* år. Indgangsåret er alene obligatorisk for elever, der kommer direkte fra grundskolens 9. klasse, idet unge med 10. klasse eller erhvervserfaring efter grundskolen har adgang til at søge direkte optagelse på uddannelsen. Indgangsåret er fælles med de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

• 1 år for ansatte på dag- og døgninstitutioner samt i dagplejen, der inden for de sidste 5 år har haft mindst 3 års beskæftigelse på de pædagogiske eller tilgrænsende arbejdsområder.

Det foreslås, at optagelse i uddannelsen normalt sker i form af indgåelse af en elevkontrakt mellem eleven og kommunen.

Uddannelsessøgende kan dog tillige optages på uddannelsen under Lov om åben uddannelse.

Dimensioneringen fastsættes regionalt efter samme principper, som gælder i Lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

På den ordinære uddannelse skønnes et årligt optag på 1.000 elever, hvilket med 2 årlige optag giver en ligevægtsbestand på 2.500 elever fordelt på 1.500 teoriårselever og 1.000 praktikårselever.

På merituddannelsen skønnes et årligt optag på 2.000 elever, hvilket er det samme som 2.000 teoriårselever.

2.6 Uddannelsens indhold

Skoleundervisningen foreslås at bestå af 4 principielt forskellige typer af indhold: generelt fagrelaterede områdefag, almen undervisning, valgfag samt valgfri forløb med henblik på fordybelse i et eller flere faglige områder.

Ud fra de valgte indholdselementer peges på en fagrække, som omfatter pædagogik, psykologi, kommunikation og samarbejde, kreative fag, samfundsfag samt sundheds- og ernæringsfag.

Det foreslås, at den almene undervisning består af følgende 3 fag:

- dansk - mundtligt og skriftligt,
- fremmedsprog og
- science (natur og teknik)

Der foreslås anvendt undervisnings- og arbejdsformer, der fremmer elevernes personlige udvikling, samt sikrer at de forskellige indholdselementer fremstår i et helhedsperspektiv.

Ligeledes bør der til elever, der har behov for det, tilbydes specialpædagogisk støtte, hvis de har et handicap eller vanskeligheder, der kan sidestilles hermed.

Det foreslås, at praktikuddannelsen tilrettelægges som 2 praktikforløb af hver *Vi* års varighed.

Praktikuddannelsen må forventes overvejende at foregå i primærkommunale institutioner samt i dagplejen, og det bør tilstræbes, at den enkelte elevs praktikforløb foregår på to forskellige praktiksteder.

Det foreslås, at mål for praktikuddannelsen fastlægges i de centralt fastsatte bestemmelser.

Endelig foreslås det, at de uddannelsessøgende - herunder potentielle elever - tilbydes uddannelses- og erhvervsvejledning.

2.7 Evaluering

Det foreslås, at der afholdes interne prøver i områdefag og almene fag.

Praktikundervisningen vurderes ved udtalelser fra praktikstedet.

Desuden skrives praktikopgaver, der bedømmes.

Uddannelsen afsluttes med en ekstern prøve i forbindelse med fordybelsesforløb.

Efter lodtrækning afholdes eksamen i ét af de 3 almene fag, der indgår i uddannelsen.

2.8 Relationer til andre uddannelser

Der bør niveaumæssigt skabes parallelitet mellem en pædagogmedhjælperuddannelse og de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

Det er hensigtsmæssigt at sikre mulighed for, at elever på en pædagogmedhjælperuddannelse kan skifte over til de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser med et maksimum af godskrivelse af formelle og reelle kvalifikationer efter konkret vurdering - og vice versa.

Det bør være en forudsætning for etablering af en pædagogmedhjælperuddannelse, at den giver umiddelbar adgang til at søge optagelse på pædagoguddannelsen. Det foreslås, at pædagogmedhjælperuddannelsen bliver eksplicit nævnt i adgangsbekendtgørelsen for pædagoguddannelsen som en af de mulige måder, hvorpå adgangskravet til pædagoguddannelsen kan opfyldes.

Der bør etableres en meritmulighed i pædagoguddannelsen for de elever, som har gennemført en pædagogmedhjælperuddannelse.

I forhold til de øvrige videregående social- og sundhedsuddannelser, som har andre adgangskrav end pædagog-

uddannelsen, vil en pædagogmedhjælper i henhold til skitsen efter sin uddannelse skulle bestå den særligt tilrettelagte adgangsprøve til disse uddannelser.

Der er med forslaget til en grundlæggende pædagogisk uddannelse taget højde for, at mulighederne for at skaffe praktikpladser til pædagoguddannelsen ikke bliver forringet.

2.9 Styring

Det foreslås, at styringen følger princippet om mål og rammestyring. Uddannelsens styring indlejres i den eksisterende styringsstruktur på de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser. Det forudsættes, at der sker en repræsentation for de nye faggrupper i det centrale råd og i fællesbestyrelserne, som forudsættes at varetage den regionale styring. Ligeledes forudsættes det, at fællesbestyrelserne nedsætter et særligt pædagogisk råd for pædagogmedhjælperuddannelsen.

2.10 Finansiering

Det forudsættes, at principperne for finansieringen af skoledriften i en pædagogmedhjælperuddannelse følger principperne for finansieringen af de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

Det foreslås derfor, at opgaven med sikring af skoledelen tilføjes det driftsansvar, som amterne allerede har på social- og sundhedsuddannelsesområdet.

Uddannelsesforløb under Lov om åben uddannelse forudsættes finansieret efter de sædvanlige regler herom med et statsligt taksametertilskud og en vis deltagerbetaling.

Med hensyn til elevernes vilkår foreslås følgende:

På indgangsåret er der ingen aflønning. Der er mulighed for at oppebære SU, hvis eleven er berettiget hertil.

På den $2^1/2$-årige ordinære uddannelse betaler kommunen, som elevkontrakten er indgået med, løn efter overenskomst. Der skelnes i aflønningen mellem unge under 25 år og voksne på 25 år og derover.

Kommunerne vil under hele uddannelsen kunne modtage almindeligt LOP-tilskud og under skoleophold tillige AER-refusion.

Praktikpladserne forudsættes fortrinsvis taget ud af de pladser, som kommunerne i dag anvender til ekstraordinær beskæftigelse og aktivering. Herudover kan man tænke sig, at der lokalt træffes aftale om rotationsordninger i forbindelse med orlov m.v., hvori også praktikanter i pædagogmedhjælperuddannelsen indgår. Den konkrete fremtidige normering af praktikantstillinger til pædagogmedhjælperuddannelsen i de enkelte kommuner forudsættes at indgå i de normeringsforhandlinger, som traditionelt har foregået mellem kommunerne og organisationerne på institutionsområdet.

Med hensyn til merituddannelsen opstilles to modeller:

I den ene forudsættes det, at der helt på linie med det ordinære forløb indgås en elevansættelseskontrakt. Kommunen udbetaler overenskomstmæssig løn og modtager AER-refusion (modellen benævnes „AER-modellen“).

I den anden tilrettelægges uddannelsen under Lov om åben uddannelse. Her vil den uddannelsessøgende følge uddannelsen uden ansættelseskontrakt, men til gengæld oppebære voksenuddannelsesstøtte (VUS), orlovsydelse eller løn, jf henholdsvis Lov om orlov eller Lov om VUS eller anden form for støtte, som den uddannelsessøgende måtte være berettiget til (modellen benævnes „VUS-modellen"). Uddannelsessøgende, som er berettiget til VUS, kan søge om tilskud til finansiering af deltagerbetalingen.

Det skal understreges, at AER modelforslaget er udarbejdet ud fra den forudsætning, at modellen kan rummes inden for de gældende regler. Såfremt denne forudsætning ved en nærmere retlig vurdering skulle vise sig at være tvivlsom, børen revurdering af regelsættet overvejes.

2.11 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det er naturligvis meget vanskeligt at foretage et entydigt, realistisk skøn over de økonomiske konsekvenser af en

etablering af den foreslåede pædagogmedhjælper-uddannelse, idet udgiftsniveau og byrdefordeling bl.a. vil afhænge af, hvilke sæt af forudsætninger den konkrete gennemførelse af merituddannelsen vil tage udgangspunkt i.

Beregningerne tager udgangspunkt i, at alle elever på merituddannelsen enten går den ene eller den anden vej (via henholdsvis AER- eller VUS-modellen). Modellerne angiver yderpunkter, hvor der i praksis må forventes at blive tale om en kombination af de to modeller. Der skabes herved et billede af rammerne for de økonomiske konsekvenser, og der bliver mulighed for at skønne over konsekvenserne ved forskellige kombinationer af modellerne.

Det er forudsat, at 50% af eleverne på den ordinære uddannelse ville modtage overførselsindkomster, hvis de ikke påbegyndte uddannelsen, og at 80% af dem, der går ind på de arbejdspladser, der frigøres, når en medarbejder gennemgår merituddannelsen, ligeledes ville modtage overførselsindkomster.

Ligeledes forudsættes, at når der er tale om voksne, der modtager overførselsindkomst, modtager 50% arbejdsløshedsdagpenge og 50% kontanthjælp. Det forudsættes endvidere, at blandt de unge, der er overførselsindkomstmodtagere, modtager 80% kontanthjælp og 20% arbejdsløshedsdagpenge.

Indgangsåret indgår ikke i beregningerne.

AER-modellen vil betyde en merudgift for amterne og den private sektor samt en mindreudgift for staten og kommunerne. Amternes og de private arbejdsgiveres merudgifter vil beløbe sig til henholdsvis 215,6 og 174,8 mio. kr., mens statens mindreudgift vil være 45,9 og kommunernes 71,7 mio. kr.

Hvis AER's udgift til lønrefusion og praktikpladstilskud kan afholdes inden for det nuværende bidrag, vil udgiftsfordelingen i stedet blive: Merudgifter for amterne på 203,1 mio. kr. og mindreudgifter for stat og kommuner

på henholdsvis 64,6 og 97,9 mio. kr., mens der vil være udgiftsneutralitet for de private arbejdsgivere.

VUS-modellen vil betyde, at både amterne, den private sektor og staten får en merudgift, mens der er tale om en mindreudgift for kommunerne. Amterne vil få en merudgift på 91,4 mio. kr., de private arbejdsgivere på 60,4 og staten på på 186,0 mio. kr. Kommunerne vil få en mindreudgift på 81,0 mio. kr.

Hvis AER's udgift til lønrefusion m.v. kan afholdes inden for det nuværende tilskud, vil udgiftsfordelingen blive: Merudgifter for staten på 179,5 mio. kr., for amterne på 87,1 mio. mens kommunerne vil få en mindreudgift på 90,1 mio. kr. Der vil ikke være merudgifter for de private arbejdsgivere.

Der lægges i indstillingen op til, at der sikres en udgiftsneutralitet i forhold til amterne. Det bør i den forbindelse undersøges, om skoleudgiften i forbindelse med uddannelse af voksne kan afholdes over finanslovskontoen om udbygning af voksen- og efteruddannelsesaktiviteten. Herudover vil amternes merudgifter kunne kompenseres ved kommunernes mindreudgift.

3. Kortlægning af beskæftigelsesområdet

I dette kapitel gives en gennemgang af den viden om området, som udvalget har samlet. Hensigten er at give et grundlag for at vurdere omfanget af det behov, der er for en pædagogmedhjælperuddannelse.

Beskæftigelsesområdet dækker et bredt felt, nemlig hele det område, hvor der i dag arbejder mennesker uden uddannelse i daginstitutioner, dagpleje og inden for døgninstitutionsområdet.

Kapitlet giver indledningsvis en oversigt over arbejdsområderne og de arbejdsfunktioner, de uuddannede grupper er beskæftiget med på de forskellige områder.

Da pædagoguddannelsen i dag er den eneste, der dækker området og derfor står centralt, gives en kort redegørelse for denne uddannelse - både den ordinære uddannelse og uddannelsesmuligheden under åben uddannelse.

Der redegøres derefter for den eksisterende kursusvirksomhed for de uuddannede grupper.

Det brede, pædagogiske arbejdsområde er under hastig udvikling. Der redegøres kort for de udviklingstendenser, der kendetegner området.

Der er en opgørelse over antallet af beskæftigede - både uddannede og uuddannede - og der gøres nærmere rede for den beskæftigelsesudvikling, der forventes på områderne.

Efter således at have tegnet området, ses nærmere på de potentielle målgrupper for en pædagogmedhjælperuddannelse, og der tegnes en række profiler på „typiske" medhjælpere og dagplejere.

3.1 Arbejdsområderne

3.1.1 Daginstitutioner

Pædagogmedhjælpere arbejder langt overvejende på:

Kommunale og selvejende daginstitutioner jf. Bistandslovens § 69.

skolefritidsordninger jf. Folkeskolelovens § 3. stk. 4.

Herudover er der ansat nogle hundrede pædagogmedhjælpere på:

puljeinstitutioner jf. Bistandslovens § 70.

børnehaveklasser (børnehaveklassemedhjælpere) jf. Folkeskolelovens § 29.

Skolefritidsordninger og børnehaveklasser på private skoler og friskoler jf. Lov om friskoler og private grundskoler m.v. § 7.

Særlige daginstitutioner for børn og unge med vidt gående fysiske eller psykiske handicap jf. Bistandslovens § 95 a.

3.1.2 Dagpleje

De kommunale dagplejere arbejder i eget hjem med en børnegruppe på max. 5 børn i henhold til Bistandslovens § 63 og 64. Bistandslovens § 70 er lovgrundlaget for dagplejelignende puljeordninger. Cirkulæret om dagtilbud til børn og unge efter Bistandsloven indeholder de overordnede principper for dagplejens formål dels som pasningstilbud, dels som socialt og pædagogisk tilbud til børn.

3.1.3 Døgninstitutionsområdet

Døgninstitutionsområdet beskæftiger medhjælpere inden for følgende institutionstyper:

- omsorgsmedhjælpere arbejder primært på amtskommunale institutioner for personer med vidtgående fysiske og/eller psykiske handicap, jf. Bistandslovens § 112

- omsorgsmedhjælpere arbejder i bofællesskaber i enkelte amter, hvor der er indgået samarbejdsaftale mellem amtet og kommunerne om drift af „formidlet døgnophold m.v. for voksne" efter Bistandslovens § 68.

- døgninstitutionsmedhjælpere ved observationsskoler samt ved amtslige/kommunale døgninstitutioner og selvejende døgninstitutioner, med hvilke amtsrådene/kommunalbestyrelserne har indgået driftsoverenskomst, jf. Bistandslovens § 96.

3.2 Kortlægning af arbejdsfunktioner

3.2.1 Pædagogmedhjælpere

I det daglige arbejde på daginstitutioner deltager de ansatte i de forskellige, foreliggende arbejdsfunktioner. Typisk er der ingen principiel funktionsopdeling af arbejdet mellem pædagoger og pædagogmedhjælpere.

Den enkelte medarbejder løser opgaven på baggrund af faglige og personlige kvalifikationer. Dette vil for pædagogmedhjælpernes vedkommende primært være personlige kvalifikationer, eventuelt suppleret med kurser. Det betyder, at de opgaver, som den enkelte pædagogmedhjælper løser, varierer fra person til person - og afhænger af kulturen, omgangsformerne, traditionerne og personalesamarbejdet på den enkelte institution.

Mens der ikke formelt kan skelnes mellem pædagogers og ikke-uddannedes arbejdsfunktioner, må der peges på, at en række arbejdsopgaver udføres på forskellige niveauer. Pædagogernes uddannelse giver dem en viden og indsigt, der fx i forhold til vurdering af det enkelte barns udvikling eller deltagelse i den pædagogiske planlægning på institutionen sætter dem i stand til at løse opgaver mere kvalificeret end den ikke-uddannede.

I det almindelige, helhedsprægede arbejde med børnene er det imidlertid naturligt, at de ansatte går ind med deres viden og færdigheder og med deres personlige forudsætninger i arbejdet med og omkring børnene.

I forhold til den primære omsorg for børnene indgår både pædagoger og pædagogmedhjælpere i opgaveløsningen. Det gælder de almindelige, daglige aktiviteter og gøremål - når der skal trænes praktiske ting, tages tøj af og på, ved toiletbesøg og hygiejne, når der skal gås tur med børnene osv. Tilsvarende medvirker begge grupper, når det gælder

varetagelsen af den følelsesmæssige kontakt mellem børn og voksne, når der skal pustes på en skramme, trøstes eller lyttes til børnene.

Pædagogmedhjælpere medvirker i større eller mindre omfang i følgende arbejdsopgaver:

- Pasning og opsyn med børn i et bestemt tidsrum.
- Omsorgsfunktion, forstået som fysisk omsorg/pleje samt følelsesmæssig involvering, at være indlevende og nærværende overfor børnene.
- Den pædagogiske proces, forstået som det at skabe udviklings- og levevilkår for børn. Det der sker ved mødet mellem barn og voksen og barnet og de andre børn.
- Livskvalitet for børn og forældre, forstået som det at sikre børn og forældre indsigt i og indflydelse på dels eget liv, dels livet i daginstitutionen.
- Planlægningsopgaver, f.eks. forældremøder/arrangementer, pædagogiske forløb og projekter.
- Gennemførelse af arrangementer, forløb og projekter.
- Administrative opgaver.
- Samarbejde med eksterne samarbejdspartnere.
- Praktiske opgaver, indkøb, mindre vedligeholdelsesopgaver.
- Forberedelse af pædagogiske projekter.

3.2.2 Dagplejere

Dagplejernes arbejdsfunktioner hænger nøje sammen med den enkelte dagplejeordnings struktur.

Dagplejerens primære arbejdsplads er i hjemmet. Den samlede dagplejeordning i en kommune består således af mange selvstændige arbejdspladser og adskiller sig derved fra den øvrige institutionsverden, hvor arbejdspladsen er samlet et sted. I det daglige er dagplejeren alene på sin arbejdsplads; kollegaer og ledelse er placeret andre steder og er således ikke direkte til stede i dagligdagen. Det betyder, at dagplejeren skal kunne arbejde og handle selvstændigt i mange situationer, samtidig med at hun konkret har ansvaret for børnene.

Dagplejerens arbejdssituation betyder, at hun ikke til stadighed har et kollegialt netværk omkring sig på den enkelte arbejdsplads. Der er ikke løbende mulighed for at drøfte problemstillinger, pædagogiske forhold eller andre arbejdsmæssige forhold, som pludselig opstår i dagligdagen.

Til den kommunale dagpleje er dog knyttet en eller flere uddannede pædagoger, som har betegnelsen dagplejepædagoger.

Dagplejepædagogen udfører det praktiske og pædagogiske tilsyn hos dagplejeren samt gennemdrøfter og vurderer det pædagogiske forløb i forhold til børnenes udvikling m.v. sammen med dagplejeren.

Dagplejerens opgaver er som regel defineret af dagplejepædagogen ud fra de behov og formål, som er opstillet for dagplejeformidlingen.

Forældresamarbejdet er meget tæt imellem dagplejeren og de enkelte forældre. Der er direkte kontakt flere gange dagligt, og det er dagplejerens ansvar at formidle og synliggøre kvaliteten af pasningen til forældrene.

Dagplejerens rolle i det kommunale pasningstilbud bliver dermed primær. Det er det arbejde, den enkelte dagplejer udfører, der „tegner" dagplejen som offentligt pasningstilbud.

Fællesgrundlaget for samtlige dagplejere er, at de har arbejdsfunktioner med en børnegruppe i hjemmet.

I hjemmet tilrettelægges arbejdet ud fra det enkelte hjems rammer, dagplejeren selv, børnegruppens sammensætning, forældrenes ønsker og krav og dagplejens pædagogiske målsætning.

Arbejdsfunktionerne udenfor hjemmet - fx i grupper - tilrettelægges i fællesskab med den tilsynsførende for dagplejen og andre dagplejere ud fra de mål, der er sat for disse funktioner.

I puljeordningerne nærmer dagplejen sig de organisationsprincipper, som er gældende i institutionerne.

3.2.3 Omsorgsmedhjælpere

Arbejdet med fysisk eller psykisk handicappede spænder meget vidt, afhængig af handicappets karakter.

Det kan være lige fra en multihandicappet, som har behov for hjælp til alt i døgnets 24 timer, til en person, der bor i et bofællesskab, og som blot har behov for få timers støtte om ugen. Herudover findes der specialinstitutioner for personer med samme handicap eller forudsætninger, fx autister, døve, blinde, domsanbragte osv.

Målet med det pædagogiske arbejde er at skabe forudsætninger for størst mulig livskvalitet. Dette sker ved at afhjælpe handicappet, ved at yde omsorg og pleje, ved at igangsætte indlæringsaktiviteter til støtte for den enkeltes udvikling og ved at skabe muligheder for gode oplevelser og egne valg.

De arbejdsfunktioner, omsorgsmedhjælperne udfører, varierer meget afhængigt af den konkrete institution, organiseringen af arbejdet og de af amtskommunen afstukne retningslinjer for arbejdet.

Omsorgsmedhjælperne medvirker i større eller mindre omfang i følgende arbejdsopgaver:

- Hjælp til al personlig hygiejne og påklædning.
- Støtte til at spise.
- Støtte til madlavning og rengøring.
- Ledsagelse ved indkøb, familiebesøg, fritidsaktiviteter og ferie.
- Seksualvejledning.
- Afhjælpning af kommunikationshandicap og udvikling af kommunikationsmiljøer.
- Skabelse eller vedligeholdelse af familiekontakt.
- Skabelse af øvrige netværk.
- Samarbejde med myndigheder.
- Sansestimulation.
- Vedligeholdelse af opnåede færdigheder.
- Udvikling af sociale relationer mellem beboere.

- Integration i lokalmiljøet.
- Dyrkelse af samvær med ligestillede.
- Medvirken ved udarbejdelse af handleplaner/mål-beskrivelser.
- Sikring af brugerens/beboerens bestemmelse over eget liv.
- Herunder forståelse for penge og økonomi.
- Udvikling af brugerens/beboerens accept af sig selv og sit handicap.
- Formidling af relevante oplysninger til kolleger.
- Omsorg for egen faglig og personlig udvikling.

3.2.4 Døgninstitutionsmedhjælpere

Døgninstitutionsmedhjælpere indgår i arbejdet på børne- og ungdomsforsorgens døgninstitutioner. I stillinger som døgninstitutionsmedhjælpere kan ansættes personer, der er fyldt 18 år, til at bistå socialpædagogerne med arbejdet på institutionerne.

Arbejdsområdet dækker bredt fra spædbørnshjem, observationshjem, familieinstitutioner og akutinstitutioner til skole- og behandlingshjem samt fængselssurrogater. Årsagen til anbringelse af børn og unge uden for eget hjem spænder vidt. Fra akutte behov for forsørgelse, til specialiserede behandlingsforløb nødvendiggjort af manglende social og følelsesmæssig tilpasning, herunder voldsomme adfærdsforstyrrelser.

Målet med det socialpædagogiske arbejde på børne- og ungdomsinstitutionerne er at skabe glade og trygge børn og unge, som kan fungere såvel i familien som i andre sociale sammenhænge.

De arbejdsfunktioner, døgninstitutionsmedhjælpere udfører, varierer meget afhængigt af den konkrete institution, organiseringen af arbejdet og de retningslinier, som den pågældende amtskommune har udstukket.

Medhjælperne varetager både en række praktiske funktioner og bistår direkte i det pædagogiske arbejde.

De praktiske funktioner omfatter køkkenfunktioner, rengøring, tøjvask, syning, pedelfunktioner m.v.

I forhold til det pædagogiske arbejde varetager medhjælperne de daglige arbejdsopgaver og samværet med børnene i et fællesskab med pædagogerne.

Medhjælpernes iagttagelser og erfaringer indgår endvidere i de målbeskrivelser, statusrapporter og handleplaner, som pædagogerne har ansvaret for at udforme.

Medhjælperne medvirker ved udarbejdelse af uge- og månedsplaner for arbejdet på institutionen og deltager i møde- og kursusvirksomhed med det øvrige personale.

Medhjælperne bistår desuden i begrænset omfang ved varetagelsen af eksterne funktioner ovenfor pårørende, andre samarbejdspartnere og offentlige myndigheder.

3.3 Uddannelsesaktiviteter på området

3.3.1 Pædagoguddannelsen

Pædagoguddannelsen er en enhedsuddannelse, der sigter mod hele det pædagogiske arbejdsområde. De hidtidige tre uddannelser på området - uddannelserne til henholdsvis børnehave-, fritids- og socialpædagog - er pr. 1. januar 1992 slået sammen til en ny fælles pædagoguddannelse.

Der henvises iøvrigt til Bilag 1 for en uddybende gennemgang af pædagoguddannelsen.

Struktur og længde

Pædagoguddannelsen har en varighed på 41 måneder (ca. 3 1/2 år) svarende til 54 praktikuger og 100 teoriuger, hvilket giver 22 undervisningsfri uger.

Adgangsbetingelser

For at blive optaget på den ordinære pædagoguddannelse skal man fra 1995 opfylde adgangsbetingelserne enten i kvote 1 eller 2, hvor ansøgere efter kvote 1 forudsættes af have en gymnasial uddannelse mens kvote 2 er åben for en bredere målgruppe, der også indeholder fx ansøgere med en erhvervsuddannelse og ansøgere med erhvervserfaring, højskoleophold m.v. suppleret med et par hf-fag.

Der arbejdes p.t. med udarbejdelse af en ny bekendtgørelse om adgangsbetingelserne.

Finansiering

Uddannelsen hænger for de studerende økonomisk sammen ved en kombination af SU-berettiget teoretisk uddannelse og lønnet praktik. I den lønnede praktik ansættes praktikanterne med en gennemsnitlig arbejdstid på 30 timer. Praktikanten indgår i institutionens hverdag og får status som lønnet medarbejder.

Dimensionering

Uddannelsespladser:

optag 1991 3.300

optag 1992 3.700 + 10% i overbookning

optag 1993 3.900 + 10% i overbookning (+ 800 på merituddannelse)

optag 1994 4.550 + 10% i overbookning (+ ca. 750 på Åben Uddannelse)

3.3.2 Pædagoguddannelsen som åben uddannelse

Lov om åben uddannelse åbner mulighed for, at pædagogseminarier kan tilbyde særligt tilrettelagte uddannelsesforløb. Den særligt tilrettelagte pædagoguddannelse har karakter af en merituddannelse og henvender sig til pædagogmedhjælpere og dagplejere med 5 års anciennitet, der iøvrigt opfylder adgangskravene til pædagoguddannelsen.

3.3.3 Kursusvirksomhed for de uuddannede grupper

333.1 Pædagogmedhjælpere

Siden 1989 har 1.369 pædagogmedhjælpere gennemført et kursus af 13 - 16ugers varighed. Ca. 850 pædagogmedhjælpere forventes i efteråret 1994 at starte på et kursusforløb af 13 - 16 eller 26 ugers varighed.

Pædagogmedhjælperkurserne er primært gennemført i et tæt samarbejde mellem kommunerne, de lokale afdelinger af AOF, VUC og seminarierne og de lokale PMF-afdelinger. På flere af kursusforløbene har mere end en af disse uddannelsesinstitutionstyper været involveret.

Enkelte af kurserne er endvidere gennemført alene i PMF regi dvs., at den lokale afdeling selv har forestået ansættelse af undervisere, leje af lokaler etc. Kurserne er kommunale eller tværkommunale. Enkelte forløb rækker ind over såvel amts- som afdelingsgrænser. PMF har for nuværende indgået aftaler om gennemførelse af sådanne længerevarende kurser med 163 kommuner.

Pædagogmedhjælperkurserne finansieres af staten og kommunerne. Økonomien findes ved at benytte VUS og Lov om orlov kombineret med jobtræningsforløb. Deltagerne har i kursustiden oppebåret overenskomstmæssig løn.

Herudover har pædagogmedhjælpere i et vist omfang deltaget i kortere efteruddannelse af forskellig art.

Samlet set har omkring en tredjedel af pædagogmedhjælperne deltaget i et eller flere pædagogiske kurser, mens to tredjedele overhovedet ikke har deltaget i kursusvirksomhed i tilknytning til deres arbejde. Blandt pædagogmedhjælpere med 10 års anciennitet eller mere i faget har godt 70% deltaget i pædagogiske kurser. Overvejende er der tale om kurser af én til tre dages varighed.

3.3.3.2 Dagplejere

Siden 1981 har der været gennemført en landsdækkende kursusvirksomhed for de kommunalt ansatte dagplejere. Retningslinierne for denne kursusvirksomhed er fastsat i Socialstyrelsens cirkulæreskrivelse nr. 709 af 1. december 1980.

I 1981 blev den samlede årlige kursusaktivitet i perioden 1981 til 1983 forudsat at stige til ca. 65.000 elevkursusdage, fordelt over 100 introduktionskurser, 200 grundkurser og 75 suppleringskurser. Grundkursus bestod af 2 kursusuger, mens introduktions- og suppleringskurserne normalt var af en uges varighed. Socialstyrelsen har opgjort kursusaktiviteten frem til og med 1989, og den viser, at omkring 20% af de ansatte dagplejere hvert år i de sidste fire optællingsår var på kursus.

Fra 1990 ophørte Socialministeriet med at registrere kurserne centralt, og det har ikke være muligt fra Kom-

mimernes Landsforening at fremskaffe et fuldt overblik over antallet af dagplejekurser i perioden 1990 - 1993.

Fra undersøgelser foretaget af FOA står det imidlertid klart, at der i de store byer - København, Frederiksberg, Århus og Odense - gennemføres et betydeligt antal kurser, mens kursusaktiviteten i landkommunerne er gået næsten helt i stå.

Kurserne for dagplejere er siden 1981 afholdt af kommunernes egne forvaltninger evt. i samarbejde mellem flere kommuner. Den konkrete tilrettelæggelse varierer meget efter lokal bestemmelse.

Da kurserne for dagplejere blev overført fra Socialstyrelsen til kommunernes egne forvaltninger i 1981, blev det samtidig godkendt, at udgifterne til kurserne kunne opføres som refusionsberettiget driftsudgift vedrørende kommunernes dagplejeordninger.

Kommunale udgifter blev anmeldt til refusion som en samlet driftsudgift til dagplejeordningen, hvilket giver en ugennemsigtighed m.h.t. udgifterne til kursusvirksomheden.

Da tilskudssystemet blev ændret d. 1. januar 1987 til udbetaling via bloktilskud i stedet for tilskud efter kommunernes faktiske udgifter, blev bloktilskudspuljen forøget med statens samlede udgifter til refusion i det foregående år.

I anmærkningerne til finanslovsforslagene blev der de første år efter ændringen medtaget et afsnit om kursusordningen. I afsnittet var bl.a. omtalt det forventede antal kursustimer og deltagerantal. Det vides dog ikke, om disse tal rent faktisk blev realiseret.

Det er således ikke muligt i dag at anvende finanslovene som udgangspunkt for en vurdering af kommunernes udgifter til kurser for dagplejere, og fra Kommunernes Landsforening har det ikke været muligt at skaffe et økonomisk overblik over de faktiske udgifter i årene 1990 til 1993.

Dagplejerne har kunnet deltage i kurserne som en del af deres arbejde.

33.33 Omsorgsmedhjælpere

490 omsorgsmedhjælpere har indtil nu deltaget i et længerevarende VUS-rotationsprojekt af 13 - 16 ugers varighed. Derudover er der afviklet i alt 81 ledighedsforløb med pædagogisk opkvalificerende indhold i 8 amter. I forbindelse med oprettelse af den særligt tilrettelagte pædagoguddannelse - merituddannelsen - har KAD og SID i samarbejde med seminarierne og øvrige uddannelsesinstitutioner gennemført særlige indslusningsforløb for i alt ca. 50 deltagere.

Kurser for omsorgsmedhjælpere er gennemført i et samarbejde mellem amtskommunen og AOF, VUC og seminarierne.

Kursusaktiviteten for omsorgsmedhjælpere er finansieret af amtskommunerne efter samme principper og med tilsvarende midler som pædagogmedhjælperkurserne.

Deltagerne har i kursustiden oppebåret voksenuddannelsesstøtte eller overenskomstmæssig løn.

3.4 Udviklingstendenser på områderne

3.4.1 Udviklingstendenser på børnepasningsområdet

Dagpasning af børn har en snæver sammenhæng med samfundsudviklingen gennem de sidste 20 - 30 år. Når forældrene er på arbejde, skal børnene passes. Erhvervsfrekvensen er nu stort set ens for kvinder og mænd, og langt den overvejende del af de danske småbørn har alene af den grund brug for et dagtilbud.

Det fremgår af en undersøgelse foretaget af KL i april 1994, at der i 1990'erne er sket en markant udvikling i den kommunale dagpasning af de 0-9 årige.

Af tabel 3.4.1.1 fremgår, at antallet af indskrevne børn er steget fra godt 300.000 i 1991 til godt 400.000 i 1994. Det fremgår ligeledes, at ventelisterne i samme periode er faldet fra knap 28.000 til knap 18.000.

	Jan. 1991 KL-undersøgelse	Jan. 1992 KL-undersøgelse	Aug. 1993 PMF, FOLA	Jan. 1994 KL-undersøgelse
Antal indskrevne	313.527	348.831	**391.374**	408.107
Ventelister 1)	**27.980**	**33.577**	**21.200**	17.717
Pasningsbehov i alt	**341.507**	**382.408**	**412.574**	425.824

1) Den akutte venteliste, dvs. de børn, der ønskes plads til her og nu, men som ikke er optaget i en kommunal pasningsordning.

Tabel 3.4.1.1: Udviklingen i den kommunale dagpasning for 0-9 årige i januar 1991, januar 1992, august 1993 og januar 1994.

(Kilde: Kommunal dagpasning i udvikling. KL, økonomisk sekretariat april 1994).

En undersøgelse foretaget af Socialforskningsinstituttet belyser udviklingen i antallet af pladser i den offentlige dagpasning i perioden før 1990 samt fordelingen af pladserne inden for de forskellige pasningsformer.

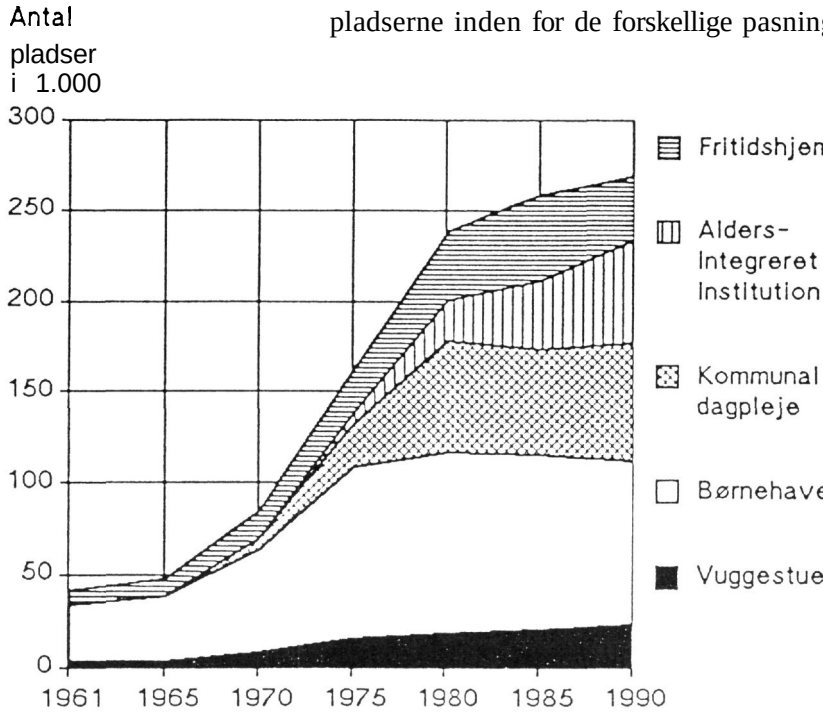

Figur 3.4.1: Antal pladser i offentlig dagpasning 1961-1990.
(Kilde: Den kommunale dagpleje- og forældrene, SFI.)

To centrale politiske målsætninger virker ligeledes ind på behovet for pasning fremover:

1. Børnepasningsgarantien, som omfatter børn over 1 år.

2. Orlovsordninger for familier med småbørn.

Disse to ordninger vil på hver sin måde påvirke efterspørgslen efter pladser i dagforanstaltningerne. Hovedlinjen fremover vil dog typisk være, at det altovervejende flertal af børn fra 1-2 års alderen vil modtage en eller anden form for dagpasning.

Eksempel: De 61.232 0-årige er født i løbet af 1989.

Tabellen viser en svag stigning i antallet af børn, der i en eller anden udstrækning må forventes at have brug for et

Pr. 31. december år	Alder				
	0 år	1-2 år	3-5 år	6-9 år	I alt
1989	61.232	115.426	163.094	217.121	556.873
1990	63.428	120.562	167.394	212.420	563.804
1991	64.323	125.440	172.511	213.919	576.193
1992	67.651	128.609	178.512	217.039	591.811
1993	68.374	132.637	185.923	222.495	609.429
1994	68.909	136.520	191.520	229.488	626.437
1995	69.112	137.776	197.752	236.877	641.517
1996	68.757	138.514	202.496	245.042	654.809
1997	68.251	138.362	206.911	253.309	666.833
1998	67.621	137.501	208.369	262.057	675.548
1999	66.890	136.367	208.751	269.003	681.011
2000	66.049	135.009	208.094	274.278	683.430
2001	65.087	133.439	206.607	278.890	684.023

Tabel 3.4.1.2: Opgørelse over antallet af børn fra 0-9 år

(Kilde: Undervisningsministeriets Datakontor, 1994)

dagpasningstilbud i perioden frem til omkring årtusindskiftet.

3.4.2 Udviklingstendenser på døgninstitutionsområdet

Gennem en årrække er der på det sociale område foregået en glidende decentralisering. Der er sket en udvikling hen imod mere differentierede og individuelt tilpassede tilbud.

Specielt i indsatsen overfor børn og unge med særlige behov har der gennem en årrække været arbejdet med glidende overgange mellem det traditionelle dag- og døgninstitutionsområde.

En grundlæggende intention er at søge at bevare familien samlet og at koncentrere indsatsen om tidligt at vende en uheldig udvikling, så en anbringelse af børn uden for eget hjem kan undgås.

Nogle karakteristiske udviklingstendenser er:

- etablering af familierådgivningstilbud
- dagbehandlingsinstitutioner for en lille gruppe børn, hvor forældrene inddrages i arbejdet med styrket anvendelse af erfarne pædagoger og med tilknyttet psykologisk supervision
- døgninstitutioner med dag- og døgnafdelinger for hele familien
- områdeinstitutioner hvor børnene og de unge kan beholde deres netværk
- grupper i almindelige daginstitutioner for børn med fysiske og/eller psykiske handicap

Derudover er døgninstitutionsområdet meget bredt og omfatter både område- og specialinstitutioner for voksne med handicap, krisecentre, forsorgshjem, behandlingsinstitutioner for misbrugere m.fl.

Der har gennemgående været stor interesse for alternativer til institutionsanbringelse, opblødning af institutionsgrænser, integration af almene og specielle tilbud samt opgaveløsninger på tværs af sektorer.

Der har været en kraftig udvikling i støtteindsatser i eget hjem og en satsning på en udflytning fra større døgninstitutioner til mindre boenheder og integration af disse i lokalsamfundet.

I forbindelse med den beskrevne udvikling har amterne gradvist udviklet nye og forbedrede støttefunktioner for den kommunale indsats.

Samtidigt udvikles i amterne nye og mere specialiserede tilbud, der imødekommer behovene hos brugere med særligt vanskelige og komplekse problemer.

Den glidende decentralisering har medført et øget samarbejde mellem kommuner og amter i form af regionalisering, hvor den fælles indsats koordineres og samordnes inden for en region.

Andelen af børn og unge med behov for en særlig indsats og af voksne med psykisk og fysisk handicap har gennem de senere år været stabilt. Alt andet lige vil indsatsbehovet følge udviklingen i børnetallet, hvor der er en svag stigning, jf. tabel 3.4.1.2.

3.5 Beskæftigelsen

3.5.1 Antallet af beskæftigede fordelt på uddannede og uuddannede

Der beskæftiges omkring 100.000 medarbejdere inden for den samlede sektor. Heraf har omkring 50% en pædagogisk uddannelse. Fordelingen af medarbejdere med og uden uddannelse inden for de tre hovedområder, er i runde tal:

Personale uden pædagogisk uddannelse:

17.500 månedslønnede pædagogmedhjælpere i daginstitutioner.

11.500 timelønnede pædagogmedhjælpere i daginstitutioner.

5-6.000 ekstraordinært ansatte medhjælpere i daginstitutioner.

Godt 20.000 dagplejere.

Mellem 1.800 og 6.000 omsorgsmedhjælpere i døgninstitution, afhængig af opgørelsesmetode og -forudsætninger.

Personale med pædagogisk uddannelse

38.000 pædagoger i daginstitutioner samt som tilsynsførende for dagplejen

14.000 pædagoger i døgninstitutioner inklusive ca. 1.400 medarbejdere med anden faglig relevant uddannelsesbaggrund.

3.5.1.1 Daginstitutionsområdet, pædagogmedhjælpere

Der var i 1992 beskæftiget ca. 17.500 månedslønnede pædagogmedhjælpere, og ca. 11.500 timelønsansatte pædagogmedhjælpere i kortere eller længere perioder, enten hel- eller deltids. Samlet på området var beskæftiget knap 29.000. Størstedelen er kvinder. De timelønsansatte er overvejende arbejdsløse pædagogmedhjælpere, som lejlighedsvis påtager sig vikararbejde i institutionerne. Hertil kommer et mindre antal unge studerende, der typisk arbejder for at tjene penge som supplement til deres SU.

Antallet af pædagogmedhjælperstillinger har været støt stigende siden midten af 80'erne. Omregnet til årsværk er tallet steget fra knap 17.000 i 1981 til godt 21.000 årsværk i 1992 (kilde: PMF baseret på FLD).

Hertil kommer i 1992 knap 5-6.000 ekstraordinært ansatte på daginstitutionsområdet. Der er tale om arbejdsløshedsforsikrede, som er i jobtilbud, samt kontanthjælpsmodtagere i aktivering.

3.5.1.2 Dagplejen, dagplejere

Der var i 1991 knap 20.000 dagplejere beskæftiget i kommunerne, hvoraf kun ganske få var mænd.

3.5.1.3 Døgninstitutionsområdet, omsorgsmedhjælpere m.v.

På døgninstitutionsområdet var der i løbet af 1992 i kortere eller længere tid ansat omkring 6.000 personer uden pædagogisk uddannelse. (Kilde: FLD).

SID/KAD har optalt 4.000 ansatte omsorgsmedhjælpere i 1993. Heraf var knap 1.300 mænd.

SL har i en undersøgelse af beskæftigede i 14 amter (dvs. minus Københavns og Frederiksberg kommuner) registreret 1.800 fuldtidsbeskæftigede omsorgs- og døgninstitutionsmedhjælpere på området for psykisk og fysisk udviklingshæmmede, dagtilbud for voksne, særlige daginstitutioner for børn samt døgninstitutioner for børn og unge.

Danmarks Statistiks ressourceopgørelse fra 1992 angiver, at der på tælledagen den 15. januar på det samlede døgninstitutionsområde var beskæftiget ca. 3.900 uuddannede personer - inkl. et ikke kendt antal elever. Dertil kommer 2.000 med en uddannelse, der ikke er rettet mod beskæftigelse på området og ikke er en håndværkeruddannelse, 3.400 for hvem uddannelsesbaggrund er uoplyst og 2.400 vikarer for hvem uddannelse heller ikke er oplyst. Blandt disse grupper „gemmer sig" 2.700 personer beskæftiget inden for køkken og rengøring m.v.

Årsagen til forskellen mellem tallene fra KAD/SID, FLD, SL og Danmarks Statistik skal formentlig primært søges i, at FLD og delvis KAD/SID har hentet oplysningerne i lønstatistikken, og derfor medregner samtlige personer, der har været ansat som omsorgsmedhjælpere i løbet af et år („strømstørrelse"), mens Danmarks Statistiks tal er en opgørelse over, hvor mange der var ansat en bestemt dag i 1992 („beholdnings-størrelse"). SL har desuden vurderet, i hvilken udstrækning omsorgsmedhjælperne varetager en pædagogisk opgave.

En præcis opgørelse af det faktisk antal beskæftigede kan ikke opstilles ud fra de foreliggende undersøgelser og optællinger. Opgørelserne varierer mellem 1.800 og 6.000

ansatte. Blandt de faktorer, der skaber usikkerhed, er de 3.400, for hvem uddannelse er uoplyst i Danmarks Statistiks optælling.

3.5.2 Udvikling i beskæftigelsen

3.5.2.1 Områderne generelt, pædagoger

Undervisningsministeriets Datakontor har i et notat opgjort forholdet mellem arbejdsstyrken og efterspørgslen efter pædagoger i en prognosemodel, som dækker perioden år 1992-2000. Opgørelsen tager udgangspunkt i studieadfærd og tilgangstendens i 1991 og tager således ikke højde for øget optag på pædagoguddannelsen.

Prognosen viser, at mens ledigheden blandt pædagoger var 5% i 1991, topper den ved 5,6% (godt 3.000 personer) i 1993 og falder frem til år 2000 til 2,8%. Dette fald indikerer, at udbudet af pædagoger vil blive så lavt, at det kan medføre risiko for flaskehalsproblemer.

I Datakontorets bemærkninger anføres, at en forøgelse af uddannelseskapaciteten på 600 i 1994, 95 og 96 vil give 1500 flere pædagoger i år 2000, hvilket forventes at give en ledighedprocent på 4,8%, svarerende til et niveau lidt under 1991-niveauet.

Det bemærkes, at de ekstra uddannede pædagoger enten vil blive arbejdsløse, eller vil fortrænge andre grupper. Alt andet lige forventes det, at det først og fremmest er den del af de beskæftigede inden for socialvæsenet, som har en grundskoleuddannelse som højeste fuldførte uddannelse, der vil få forøgede beskæftigelsesproblemer som følge af de ekstra uddannelsespladser på pædagoguddannelsen.

Der har allerede været en større tilgang af studerende til pædagoguddannelsen, end det fremgår af Datakontorets prognose, hvilket betyder, at der de kommende år vil komme et øget udbud af pædagoger.

Der kan imidlertid i de kommende år vise sig et øget behov for pædagoger ved en udvidelse af pædagogernes funktionsområde inden for fx ældre- og psykiatriområdet.

Hertil kommer, at flygtningeområdet er i vækst, hvilket medfører et øget behov for både pædagoger og omsorgsmedarbejdere.

3.5.2.2 De enkelte områder

I det følgende gives kort rids af nogle karakteristiske udviklingstræk på de enkelte områder.

3.5.2.2.1 Daginstitutionsområdet

Den demografiske udvikling tilsiger, at der i de kommende år vil være et øget behov for personale inden for bømepasningsområdet. Størrelsen af dette forøgede behov vil afhænge dels af standardudviklingen, dels af dækningsgraden.

Det skønnes, at det øgede personalebehov inden for daginstitutionsområdet vil ligge mellem 10.000 og 18.000 personer i år 2000, under forudsætning af en uændret dækningsgrad på godt 60% af børnene mellem 0-2 år.

Den konkrete fordeling mellem henholdsvis pædagoger og pædagogmedhjælpere vil afhænge dels af mulighederne for at rekruttere uddannet personale, dels af den enkelte kommunes ansættelsespolitik på børnepasningsområdet.

.5.2.2.2 Dagplejen

Det skønnes, at der tilsvarende inden for dagplejeområdet vil være et øget personalebehov på mellem 2.000 og 3.000 personer i år 2000.

Også her gælder det, at fordelingen mellem henholdsvis daginstitutioner og dagpleje vil afhænge af den enkelte kommunes politik på bømepasningsområdet.

3.5.2.2.3 Døgninstitutionsområdet

Den demografiske udvikling vil også afspejle sig på døgnområdet, men den vil her have en relativ mindre betydning for udviklingen i efterspørgslen, som også påvirkes af det politisk fastsatte serviceniveau for foranstaltningerne på området.

Det forventes, at væksten i antallet af beskæftigede på døgnområdet fortsætter frem til år 2000. Den er p.t. på 3-4% årligt. Det skønnes, at der inden for døgninstitutionsområdet vil være et øget personalebehov i forhold til nu på mellem 4.000 og 5.000 personer i år 2000.

Igen gælder det, at fordelingen mellem henholdsvis pædagoger og medhjælpere vil afhænge dels af mulighederne for at rekruttere uddannet personale, dels af det enkelte amts ansættelsespolitik.

3.6 Områdets ikke-uddannede medarbejderes baggrund og profil

3.6.1 Pædagogmedhjælpere, daginstitutionsområdet

50% af pædagogmedhjælperne er under 30 år, 40 % har erhvervsrettet uddannelse, knap 6.000 har mere end 5 års anciennitet. Pædagogmedhjælperne har en relativ høj mobilitet i forhold til andre grupper af kommunalt ansatte.

Når personaleomsætningen blandt pædagogmedhjælperne er så høj - ca. 25% pr. år - er årsagen primært, at de unge medhjælpere får uddannelsesplads eller andet arbejde. Den andel af pædagogmedhjælperne, der er over 30 år, har en afgang fra arbejdsområdet på niveau med andre tilsvarende grupper af kommunalt ansatte.

Pædagogmedhjælperes skolebaggrund kombineret med den relativt lave anciennitet bevirker, at mange pædagogmedhjælpere ikke umiddelbart har forudsætninger for at blive optaget i pædagoguddannelsen.

Ca. 65 procent af de ekstraordinært ansatte er mellem 20 og 35 år. 1/3 af gruppen får månedslønnet arbejde som pædagogmedhjælpere efter beskæftigelsesordningernes *6-7* måneders ansættelsesperiode.

Ca. 8.000 pædagogmedhjælpere har 3 års anciennitet og derover.

Nedenfor er personalegruppen forsøgt belyst gennem opstilling af et antal fiktive, men typiske profiler, som skal tjene til at illustrere bredden og variationen i gruppens forudsætninger og mål.

Profiler:

1.35 årig kvinde med flere års anciennitet som pædagogmedhjælper. Hun har 9 års grundskolebaggrund og har en afbrudt erhvervsuddannelse bag sig. Hun har flere års erhvervserfaring fra andre faglige områder. Hun ønsker fortsat varig beskæftigelse inden for området.

2. En voksen tidligere arbejdsløs kvinde med 8 års grundskolebaggrund, som har været i aktiveringstilbud i daginstitution, og som har fået og fortsat ønsker fast arbejde som pædagogmedhjælper.

3. Yngre deltids- eller timelønsansat kvinde eller mand, som ønsker arbejde indenfor det pædagogiske område. Hun eller han har 10 års skolebaggrund og en faglig uddannelse bag sig.

4. En 25 årig langtidsledig kvinde med op til 10 års grundskolebaggrund, der er ansat i en daginstitution i *6-7* måneder som led i et aktiveringstilbud. Ekstraordinært ansat.

5. Ung kvinde eller mand med gymnasial uddannelse. Ønsker midlertidig beskæftigelse i daginstitution for derved at samle point til optagelse på en videregående uddannelse, fortrinsvis pædagoguddannelsen.

6. Ung kvinde eller mand med gymnasial uddannelse. Er startet som profil 5, men er blevet hængende i jobbet som pædagogmedhjælper.

3.6.2 Dagplejere, den kommunale dagpleje

7% af dagplejerne er under 30 år og 78% mellem 30 og 49 år.

Ca. 2/3 af dagplejerne har kort skolebaggrund. 1/3 har en erhvervsuddannelse og ca. 85% har erhvervserfaring fra andre områder. Dagplejeres gennemsnitlige anciennitet er godt 7,5 år pr. december 1991. Personaleomsætningen er knap 10% pr. år.

Ca. 12.000 dagplejere har 3 års anciennitet og derover.

Profiler:

1. En 40 årig kvinde med kort skolebaggrund men tidligere erhvervserfaring fra det private, ufaglærte arbejdsmarked. Hun har været dagplejer i 7 år.

2. En 30 årig kvinde med 9. klasses afgangsprøve og en efg- eller lærlingeuddannelse bag sig. Hun har selv små børn og ønsker fortsat beskæftigelse inden for området.

3.6.3 Omsorgsmedhjælpere, døgninstitutionsområdet

Aldersfordelingen blandt de godt 3.000 omsorgsmedhjælpere, for hvem aldersfordelingen er kendt, viser følgende billede:

Knap 15% af omsorgsmedhjælpere er mellem 20 og 25 år, godt 30% er mellem 25 og 35 år og godt 50% er over 35 år.

Uddannelsesbaggrunden for de godt 3.000 omsorgsmedhjælpere for hvem denne er kendt, viser følgende:

Knap 75% har som højeste uddannelse 7-10 års grundskole, ca. 10% har en studentereksamen eller tilsvarende mens knap 15% har en erhvervsuddannelse.

Ancienniteten er kendt for ca. 4000 omsorgsmedhjælpere.

Heraf har knap 50% mindre end 2 års anciennitet eller er ansat i afløser- eller vikarordning. Omkring 1/3 har over 8 års anciennitet og udgør således en fast medarbejderstab med mange års erfaring i jobbet.

Ca. 1.700 omsorgsmedhjælpere har 3 års anciennitet og derover.

Profiler:

1. 45 årig mand med 7-9 års skolegang, efterfulgt af en håndværkeruddannelse. Har arbejdet i mange år indenfor området.

2. 40 årig kvinde med 9 års skolegang. Ingen eller kun kortvarig yderligere uddannelse bag sig. Har arbejdet indenfor området i over 10 år.

3. 55 årig kvinde ufaglært med 7 års skolegang. Har arbejdet det meste af sit arbejdsliv inden for området.

4. 30 årig kvinde eller mand, som aldrig fik gennemført en erhvervsuddannelse. Stiftede familie og er nu afhængig af arbejdsindtægten. Har været ansat i knap 2 år på institutionen.

5. 23 årig kvinde eller mand med gymnasial uddannelse, der ønsker midlertidig beskæftigelse i døgninstitution for derved at samle point til optagelse på en videregående uddannelse, fortrinsvis pædagoguddannelsen.

3.6.4 Uddannelsesønsker

Det er karakteristisk, at medhjælpere på alle institutionsområder og dagplejere efterspørger uddannelse. I alle grupper forekommer personer, som ønsker optagelse på pædagoguddannelsen.

3.7 Opsummering

Kortlægningen har vist følgende:

• Der er et stort antal personer uden pædagogisk uddannelse på beskæftigelsesområdet.

• De ikke-uddannede på området udfører arbejdsfunktioner, der i høj grad har betydning for både den opvoksende generation og for mennesker med handicap.

På institutionsområderne er der tale om meget varierede arbejdsfunktioner, der i praksis afhænger af dels den enkelte medarbejders personlige kompetence, dels den konkrete arbejdsdeling i den enkelte institution. I dagplejen varetager den enkelte dagplejer alle de foreliggende funktioner.

• Pædagoguddannelsen er en videregående uddannelse på 3½år. Der er etableret et tilbud under åben uddannelse til pædagog for pædagogmedhjælpere og dagplejere, der har mindst 5 års anciennitet og iøvrigt opfylder adgangskravene.

• Der foregår allerede en række kursusaktiviteter for de ikke-uddannede grupper, men det fremgår, at disse kun har et begrænset omfang set i forhold til målgruppen.

• Det store flertal af pædagogmedhjælpere er ikke omfattet af kursusaktiviteten.

• På dagplejeområdet er der er store variationer på kursusaktiviteten kommunerne imellem, men generelt er der en mindre aktivitet end forudsat.

• Det pædagogiske arbejdsområde er i vækst, og selv om kapaciteten på pædagoguddannelsen øges, vil der i en årrække være brug for arbejdskraft, som ikke kan dækkes af udbudet af pædagoger.

• Der findes i dag en række uuddannede medarbejdere - pædagogmedhjælpere, dagplejere og omsorgsmedhjælpere - der har arbejdet på området i flere år, og som ikke er kvalificerede til at blive optaget på pædagoguddannelsen. Antallet af medhjælpere og dagplejere med 3 års anciennitet og derover er godt 20.000.

Den samlede personaleomsætning kan opgøres til i alt ca. 8.000 medhjælpere og dagplejere om året (5.000 pædagogmedhjælpere, 2.000 dagplejere og 1.000 omsorgsmedhjælpere m.fl.).

4. Skitse til en pædagogmedhjælper-uddannelse

4.1 Forslagets status og begrundelsen herfor

Den følgende skitse til en pædagogmedhjælperuddannelse repræsenterer formandskabets indstilling. Når denne noget usædvanlige fremgangsmåde er valgt, skyldes det, at det under udvalgsarbejdet har vist sig, at et flertal af udvalgets medlemmer vurderer, at der ikke er behov for en pædagogmedhjælperuddannelse inden for de rammer, som kommissoriet forudsætter. Disse medlemmer foreslår i kapitel 5 andre modeller til løsning af kvalifikationsbehovet på området. Disse modeller er ikke udvalgsbehandler

Følgende medlemmer/organisationer repræsenteret i udvalget kan tilslutte sig formandskabets forslag:

FOA, KAD, PMF og SID's repræsentanter.

Skoleleder Allan Kjær Andersen.

Rektor Reidar Faurbye kan tilslutte sig forslaget betinget af, at en ordinær pædagogmedhjælperuddannelse for unge kun gennemføres som forsøg og på et meget begrænset niveau.

De nævnte medlemmers/organisationers bemærkninger fremgår af afsnit 4.13.

4.2 Generelt om forslaget

Det pædagogiske arbejdsområde undergår i disse år betydelige omstruktureringer. Decentraliseringen, kravet om mål- og kvalitetsstyring, brugerindflydelse, selvforvaltning og de nye forældrebestyrelser har bidraget til en dynamisk udvikling, der betyder, at det pædagogiske arbejdsområde er under stadig forandring.

Denne udvikling stiller øgede krav til det pædagogiske personales kvalifikationer. Dette skal ses i sammenhæng med den kendsgerning, at omtrent hver anden ansat på det pædagogiske arbejdsfelt ikke har nogen pædagogisk uddannelsesbaggrund.

Dette peger på et behov for, at der sker en revurdering af den årelange tradition for langvarig beskæftigelse af ikke-uddannede til at varetage pædagogiske og omsorgsmæssige opgaver, fortrinsvis i forhold til børn med behov for pasning i dagtimerne. Det må alt andet lige formodes at kunne skabe større tilfredshed, øget stabilitet og bedre kvalitet i arbejdet, hvis principielt alle ansatte har uddannelsesmæssige kvalifikationer inden for det pædagogiske område på mindst et grundlæggende niveau.

Samtidig viser alle erfaringer, at personer med en bred, erhvervsrettet uddannelse bag sig er bedre rustet til at udfylde andre jobfunktioner eller til at uddanne sig hertil, såfremt samfundsudviklingen eller de personlige vilkår gør behovet for noget sådant aktuelt.

Og endelig er uddannelse et personligt gode, der medvirker til den enkeltes personlige udvikling og fremmer muligheden for en bedre livskvalitet.

Det foreslås derfor, at der etableres en bred uddannelse på det pædagogiske område, der retter sig mod de arbejdsområder på dag- og døgnpasningsområdet - herunder dagplejen, der i dag dækkes af ikke-uddannet pædagogisk personale.

Uddannelsen sigter mod, at området på sigt varetages af uddannet personale, idet det dog forudsættes, at der stadig i en eller anden udstrækning vil være mulighed for midlertidig beskæftigelse for de unge - ofte med gymnasial baggrund - som ønsker at „snuse til" det pædagogiske arbejdsområde inden de tager beslutning om evt. at søge optagelse på et pædagogseminarium.

4.2.1 Det pædagogiske arbejde er en helhed

Det direkte pædagogiske arbejde må betragtes som en helhed. Der er ikke tradition for at funktionsopdele de

pædagogiske arbejdsopgaver, der løses i arbejdet med børn, unge og voksne. Det ville også være uhensigtsmæssigt at forsøge at introducere en sådan opdeling. Pædagoger og det ikke-uddannede pædagogiske personale på dag- og døgninstitutioner og i dagplejen løser de pædagogiske arbejdsopgaver i et tæt, indbyrdes samspil uden formelle funktionsopdelinger.

Det indebærer ikke, at alle ansatte løser præcis de samme opgaver i det daglige arbejde, ligesom ansvarsfordelingen og den enkelte medarbejders opfattelse heraf heller ikke automatisk er ens for alle. Men alle kan i princippet deltage i alle funktioner. Den faktiske arbejdsdeling er forskellig fra område til område og fra institution til institution, afhængig af personalets sammensætning og de enkelte ansattes uddannelsesmæssige og personlige kvalifikationer og erfaringer.

På dagplejeområdet udfører dagplejerne i sagens natur selv alle de nødvendige, daglige arbejdsfunktioner.

Mens der ikke formelt kan skelnes mellem pædagogers og ikke-uddannedes arbejdsfunktioner, må der peges på, at en række arbejdsopgaver udføres på forskellige niveauer. Pædagogernes uddannelse giver dem en viden og indsigt, der fx i forhold til vurdering af det enkelte barns udvikling eller deltagelse i den pædagogiske planlægning på institutionen sætter dem i stand til at løse opgaver mere kvalificeret end den ikke-uddannede.

I det almindelige, helhedsprægede arbejde med børnene er det imidlertid naturligt, at de ansatte går ind med deres viden og færdigheder og med deres personlige forudsætninger i arbejdet med og omkring børnene.

Nogle børns og familiers vilkår og behov er imidlertid af en så kompliceret og krævende art, at de kun kan magtes på en pædagogisk forsvarlig måde af medarbejdere med bredere og dybere forudsætninger for en kompleks opgaveløsning, som fx pædagoger eller andre med en videregående uddannelse.

Skitsen til en pædagogmedhjælperuddannelse lægger op til sådanne grundlæggende kvalifikationer hos medarbejderne, at de kan fungere i det almindelige arbejde med børn og unge, hvad enten det er som pædagogmedhjælpere i dag- og døgninstitutioner eller dagplegere i den kommunale dagpleje.

Det forudsættes således, at der ikke med en medhjælper-' uddannelse sker en ændring i den måde, hvorpå arbejdet i institutioner og dagpleje i dag organiseres. På den anden side er det dog oplagt, at det generelle kvalifikationsløft, som en pædagogmedhjælperuddannelse alt andet lige vil medføre, vil give mulighed for en mere fleksibel organisering af det daglige arbejde.

4.2.2 Grundlæggende uddannelse

Uddannelsen foreslås opbygget som en uddannelse på et grundlæggende niveau. Den bør bygge videre på et grundlæggende skoleniveau og tage et kundskabsmæssigt afsæt i grundlæggende dannelsesmæssige, kulturelle, samfundsmæssige og praktiske forudsætninger.

Uddannelsen foreslås opbygget således, at der tages udgangspunkt i de fælles træk, der er i alt pædagogisk arbejde. Samtidig skal uddannelsen give mulighed for en mindre specialisering i retning af de særlige forhold, der gør sig gældende indenfor de forskellige hovedområder på dag- og døgnpasningsområdet.

Uddannelsen forudsættes - udover at kvalificere til arbejdet som pædagogmedhjælper, dagplejer og omsorgsmedhjælper - at kvalificere til videre uddannelse på social- og sundhedsområdet, herunder specielt på pædagoguddannelsen.

4.3 Uddannelsens målgrupper

Uddannelsens potentielle målgruppe kan opdeles i 3 hovedgrupper.

Målgruppe 1. Først og fremmest er der behov for, at der sikres en uddannelsesmulighed for de medarbejdere, som i dag er tilknyttet området fx som pædagogmedhjælpere

på dag- og døgninstitutioner og som dagplejere i den kommunale dagpleje og som ikke er kvalificerede til eller ønsker at blive optaget i pædagoguddannelsen. Denne gruppe medarbejdere er kortuddannede og uden område-specifik erhvervsuddannelse. De har derimod typisk flere års erhvervserfaring på området og vil kunne tage en pædagogisk grunduddannelse tilrettelagt som merit-uddannelse.

Det er naturligvis vanskeligt at opgøre den potentielle målgruppe, men tager man udgangspunkt i antallet af ansatte med over 3 års anciennitet, er denne målgruppe på omkring 20.000 personer. En stor del af disse personer må formodes at indgå i målgruppen. Dertil kommer nogle tusinde, der har været beskæftiget på området, men som p.t. er arbejdsløse.

Målgruppe 2. En pædagogisk grunduddannelse kan også rettes mod unge, som har ønsker om at uddanne sig og senere få beskæftigelse inden for området. Der tænkes her på de unge, der har lyst til at arbejde med mennesker, og som ikke umiddelbart ønsker eller magter at påbegynde en gymnasial uddannelse med henblik på en videregående uddannelse på området.

Det indgangsår, der allerede findes i medfør af Lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, vil også kunne være en egnet indledning til en pædagog-medhjælperuddannelse. Målgruppen er således til dels sammenfaldende med gruppen af unge, der starter på de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser. Der er dog den forskel, at pædagogmedhjælperuddannelsen primært sigter på arbejdet med børn og unge og de pædagogiske specialområder, mens social- og sundheds-uddannelserne sigter bredere på arbejde inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet og her i særlig grad på ældreområdet.

Målgruppe 3. Endelig er der behov for, at der også kan optages voksne uden erfaring fra arbejde på området. Der er her tale om voksne, som har lyst til at dygtiggøre sig til arbejdet på børnepasningsområdet, og som ikke har for-

udsætninger for eller ønske om umiddelbart at påbegynde en videregående uddannelse - fx pædagoguddannelsen.

Der henvises iøvrigt til Bilag 2.

4.3.1 Målgruppernes størrelse

Den potentielle størrelse afmålgruppe 1. kan opgøres ud fra, hvor mange ansatte uuddannede, der har en anciennitet på 3 år og derover, jf. Bilag 2.

Det drejer sig om godt og vel 20.000 personer.

Størrelsen afmålgrupperne 2 og 3 kan kun skønsmæssigt fastsættes og vil ud over omfanget af interesserede ansøgere afhænge af udbuddet af uddannelsespladser.

Ud fra den årlige tilgang til arbejdsområdet må det skønnes, at målgruppen er på omkring 8.000 personer.

4.4 Uddannelsens formål

Uddannelsen skal fremme holdninger, kundskaber og færdigheder, der er relevante i det pædagogiske og omsorgsrettede arbejde med børn, unge og voksne og for samarbejdet med forældre og kolleger i bred forstand.

Uddannelsen skal kvalificere til videre uddannelse inden for det pædagogiske og sociale område.

Uddannelsen skal tillige omfatte viden om samfundet og bidrage til elevens personlige udvikling.

Det foreslås, at en pædagogmedhjælperuddannelse etableres som en *vekseluddannelse* bestående af skoleundervisning og praktikuddannelse, og at den indeholder både faglige og almene elementer.

Skoleundervisningen skal specielt bidrage til opfyldelsen af formålet ved at give eleven

- brede kundskaber og færdigheder af betydning for det pædagogiske arbejdsområde: viden om mennesket, herunder især børn og unges udviklingsbetingelser og behov, familiens levevilkår, samarbejde med forældre, kolleger og andre faggrupper og færdigheder i det praktiske og forebyggende arbejde i dagplejen og i institutioner,

- forudsætninger for en dybere forståelse af erfaringer fra praktikopholdene,
- almene kundskaber af betydning for videre uddannelse og
- indsigt i og redskaber til udvikling af egen personlighed.

Praktikundervisningen skal specielt bidrage til opfyldelsen af formålet ved at give eleven

- kundskaber og færdigheder af betydning for det praktiske pædagogiske, forebyggende og omsorgsrettede arbejde i institutioner og dagpleje,
- erfaring i at anvende de kundskaber og færdigheder, som er opnået i skoleundervisningen,
- indsigt i egne styrker og svagheder samt personlige og faglige udviklingsmuligheder.

4.5 Uddannelsens struktur og adgangsveje

Skitsen til uddannelsesstruktur tager udgangspunkt i kommissoriets forudsætning om, at rammen for et uddannelsesforslag skal være Lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, samtidig med, at der tages et naturligt hensyn til de opgaver, som skal løses på området og karakteren af selve opgaveløsningen.

Med forslaget er det forsøgt dels at tilgodese behovet for at sikre et så bredt og varieret uddannelsesmæssigt tilbud til befolkningen som muligt, dels at imødekomme et behov for en god kvalitativ og ressourcemæssig opgaveløsning på det pædagogiske område. Der er således tale om et forsøg på at kombinere et uddannelsesmæssigt perspektiv og et omsorgsmæssigt perspektiv.

Der foreslås en uddannelse, som strukturelt knyttes an til strukturen på de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, dog således, at der ikke er tale om 2, men kun 1 niveau i pædagogmedhjælperuddannelsen.

Figur 4.5. Pædagogmedhjælperuddannelsens placering i den samlede social- og sundhedsuddannelsesstruktur.

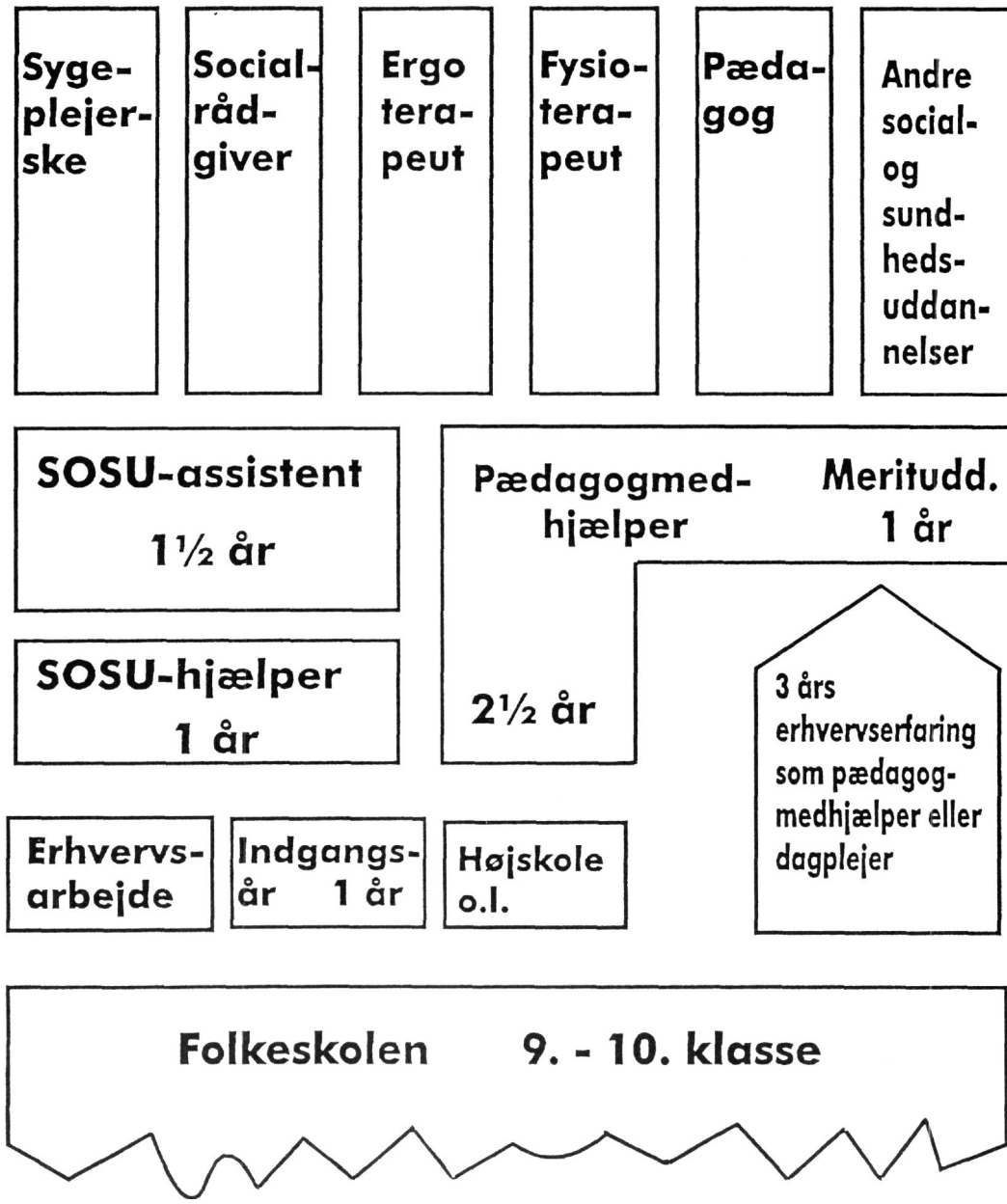

Nøgleord i forslaget er sammenhæng, bredde og fleksibilitet.

Sammenhæng opnås ved, at uddannelsen både giver forudsætninger for beskæftigelse og for videre uddannelse inden for social- og sundhedsområdet, fx pædagoguddannelsen.

Bredde opnås ved, at uddannelsen giver både almene og faglige kvalifikationer, der kan danne grundlag for ansættelse såvel i det primærkommunale som i det amtskommunale institutionsområde samt i dagplejen.

Fleksibilitet opnås ved, at uddannelsen i sin struktur tager højde for, at ansøgere til uddannelsen kan have endog meget forskellige forudsætninger inden uddannelsesstart både for så vidt angår alder, personlige forudsætninger og faglige, erfaringsmæssige forudsætninger.

Det foreslås som nævnt, at en pædagogmedhjælperuddannelse tilrettelægges som en vekseluddannelse.

Det vil være nødvendigt i tilrettelæggelsen af uddannelsen at tage særlige hensyn til praktikstedernes arbejdstilrettelæggelse. Både af hensyn til elevernes mulighed for at skabe de nødvendige relationer til børn, forældre og personale på institutionerne og af hensyn til den nødvendige oplæring og vejledning af eleverne i uddannelsen, foreslås, at der planlægges relativt lange praktikperioder - fx på et halvt år - og halvårlige optag. Dette vil sikre en kontinuerlig tilgang af elever til praktikområderne og samtidig muliggøre optimal udnyttelse af skolekapaciteten.

Indenfor rammen af den samlede skoledel kan man lokalt tilrettelægge skoleperiodernes tidsmæssige placering og udstrækning. Disse fastsættes i en uddannelsesordning - jf. afsnit 4.10 om styring af uddannelsen.

Der foreslås følgende varighed af en pædagogmedhjælperuddannelse:

• 2 *Vi* år for voksne, som ikke har erhvervserfaringer fra området. Unge med erhvervs- eller uddannelseserfaringer

af mindst ét års varighed efter grundskolen foreslås ligeledes at kunne optages på dette niveau.

For ansøgere med sporadiske erfaringer fra job på børnepasningsområdet eller andre relevante områder, foreslås mulighed for individuel merit i det ordinære uddannelsesforløb på grundlag af reelle kvalifikationer.

For unge, der optages via indgangsåret er uddannelsen 3½ år. Der er fortrinsvis tale om unge, der kommer direkte fra grundskolens 9. eller 10. klasse. Indgangsåret er alene obligatorisk for elever, der kommer direkte fra grundskolens 9. klasse, idet unge med 10. klasse eller erhvervserfaring efter grundskolen har adgang til at søge direkte optagelse på uddannelsen. Indgangsåret er fælles med de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

• 1 år for ansatte på dag- og døgninstitutioner samt i dagplejen, der inden for de sidste 5 år har haft mindst 3 års beskæftigelse på de pædagogiske eller tilgrænsende arbejdsområder.

Tidligere ansatte på området, herunder ledige, skal have en reel mulighed for - fx som led i en individuel handlingsplan - at blive optaget på merituddannelsen, hvis de iøvrigt opfylder adgangsbetingelserne.

Det foreslås, at en pædagogmedhjælperuddannelse tilrettelægges med følgende forhold mellem skoleundervisning og praktikuddannelse:

- Indgangsåret følger de allerede gældende regler i Lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser herom. Det vil sige et 1-årigt forløb, hvoraf 1/3 består af obligatoriske områdefag, og 2/3 er praktik med mulighed for at konvertere halvdelen af praktikdelen til valgfri, almen prøveforberedende undervisning.

- Det ordinære uddannelsesforløb sammensættes af 1½ års skoleundervisning, hvilket svarer til ca. 1.800 timer, og 1 års praktik.

- Det 1-årige merituddannelsesforløb tilrettelægges som ren skoleundervisning, dog med indbygget mulighed

for observations- og øvelsespraktik til sikring af bredden i erfaringsgrundlaget.

4.5.1 Dimensionering

Dimensioneringen fastsættes regionalt efter samme principper, som gælder i Lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

I dimensioneringen forudsættes hovedvægten af uddannelsen til en start at ligge på en voksenuddannelsesmodel, hvor voksne med flere års forudgående beskæftigelse på det pædagogiske område på baggrund af deres arbejdserfaringer far godskrivning for praktikdelen samt dele af skoleundervisningen.

På den ordinære uddannelse skønnes et årligt optag på 1.000 elever, hvilket med 2 årlige optag giver en ligevægtsbestand på 2.500 elever fordelt på 1.500 teoriårselever og 1.000 praktikårselever.

På merituddannelsen skønnes et årligt optag på 2.000 elever, hvilket er det samme som 2.000 teoriårselever.

Se i øvrigt Bilag 2 for en uddybning.

4.6 Uddannelsens indhold

Pædagogmedhjælperuddannelsen foreslås som nævnt etableret som en uddannelse på et grundlæggende niveau, hvilket betyder, at den bygger på de forudsætninger, som elever kommer med fra grundskolen. Det vil i praksis betyde, at der vil være tale om elever med en skolebaggrund varierende fra 7 til 10 års almen uddannelse.

Pædagogmedhjælperuddannelsen må tilrettelægges således, at de fagrettede og de almene fag tilsammen med praktikuddannelsen danner en helhed.

Opgaverne i institutioner og dagpleje kan opdeles i:

- Omsorg for og samvær med brugerne, det være sig børnene, de unge eller personer med behov for særlig støtte og vejledning, herunder mennesker med handicap. Dette er den centrale opgave, hvorom alle andre opgaver drejer sig. Menneskers udvikling og trivsel er det pædagogiske arbejdes fremmeste mål.

- Samarbejde med kolleger og forældre - og med instanser uden for institutionen/dagplejen.

- Praktisk arbejde både i og omkring institutionen/dagplejen og i forbindelse med fx arrangementer.

Det er disse typer opgaver, en pædagogmedhjælperuddannelse skal give forudsætninger for at løse. Den må derfor indeholde elementer, der gør det muligt for eleverne at tilegne sig og få afprøvet kundskaber, holdninger og færdigheder, der tilsammen kan sikre en kvalitetsmæssig løsning af opgaverne.

Målene er de samme, uanset om uddannelsen gennemføres som et ordinært forløb eller et meritforløb. Undervisningsformen vil derimod variere, idet uddannelsen i alle tilfælde bør tilrettelægges med udgangspunkt i de uddannelsessøgendes erfaringer.

Uddannelsen opbygges uden en snæver fagopdeling. Uddannelsen bør i høj grad bære præg af tematiseret undervisning, hvor de forskellige fagområder indgår i en helhedsorienteret undervisning med vægt på sammenhæng mellem skole- og praktikundervisningen.

4.6.1 Skoleundervisningen

Ved fastsættelsen af indholdet i skoleundervisningen tages der udgangspunkt i, at der både skal sikres brede faglige kvalifikationer på et grundlæggende niveau samt opbygges forudsætninger for fortsat uddannelse. Uddannelsen indeholder derfor både fagspecifikke og studieforberedende elementer.

Ligeledes bør der til elever, der har behov for det, tilbydes specialpædagogisk støtte, hvis de har et handicap eller vanskeligheder, der kan sidestilles hermed.

Det foreslås, at det ved fastsættelse af rammerne for uddannelsen sikres, at skoleundervisningen kommer til at bestå af 4 principielt forskellige typer af indhold:

- generelt fagrelaterede områdefag
- almen undervisning
- valgfag
- valgfri forløb med henblik på fordybelse.

Der foreslås følgende vægtning af fagtyperne i skoleundervisningen:

1)1 den ordinære uddannelse udgør skoleundervisningen ca. 1800 timer, der foreslås fordelt på følgende måde:

- Ca. 700 timer til den fagrelaterede undervisning
- ca. 500 timer til almen studieforberedende undervisning
- ca. 200 timer til valgfag
- ca. 400 timer til et eller flere forløb med henblik på fordybelse

2) I merituddannelsen for voksne pædagogmedhjælpere og dagplejere med erfaring fra området udgør skoleundervisningen ca. 1200 timer, der foreslås fordelt som følger:

- Ca. 600 timer til den fagrelaterede undervisning
- ca. 350 timer til almen, studieforberedende undervisning
- ca. 100 timer til valgfag
- ca. 150 timer til et forløb med henblik på fordybelse

4.6.1.1 Generelt fagrelateret indhold

Til uddybning af det fagrelaterede indhold kan der peges på nedenstående 6 indholdsmæssige elementer, som bør danne grundlag for en fastlæggelse af en egentlig fagrække eller fagområder:

1. Det gode miljø for børnene

Omsorg-fysisk ogpsykisk. Modeller for, hvordan voksne og børn kan være sammen på en udviklende måde. Den voksnes ansvar for børnenes trivsel og udvikling.

Det udviklende miljø - inde og ude. Et grundlæggende kendskab til, hvordan miljøet skal være, hvordan institution/hjem og udenomsarealer skal indrettes for at give mennesker, herunder især børn og unge, de mest optimale udviklingsmuligheder.

Leg. Legen som de små børns centrale udtryksform. Kendskab til forskellige opfattelser af leg og dens betyd-

ning for børns udvikling. Kendskab til forskellige legeformer.

Konflikter og konfliktløsning - både mellem børnene og mellem børn og voksne. Modeller for konfliktløsning.

2. Samarbejde med kolleger og forældre

I institutioner og dagpleje er det hver på sin måde nødvendigt at samarbejde med andre voksne omkring børnene.

Kommunikation, samtale, hvor der tales om det centrale på en ordentlig og solidarisk måde, er en færdighed, som bør opøves.

Kendskab til samarbejdspartneres baggrund og forudsætninger, herunder kundskaber om kulturelle forhold af betydning for menneskers holdninger til og opfattelser af forskellige forhold i det pædagogiske arbejde. Også forudsætninger som følge af forskellig etnisk baggrund bør inddrages.

3. Personlig udvikling - hvem er jeg

Det er vigtigt, at folk, der arbejder med andre mennesker, har et rimeligt afklaret forhold til sig selv. At man kender sine reaktionsmønstre, sine virkemidler, sine styrker og svagheder.

En grundlæggende uddannelse til arbejde med mennesker må derfor inddrage den enkeltes forudsætninger og erfaringer, og derved udvikle elevernes normer, moral og etik. Dette gælder ikke mindst, fordi uddannelsen bl.a. er rettet mod arbejdet med udviklingshæmmede samt børn og unge med særlige behov.

Ligeledes bør livsstilens betydning for sundheden indgå.

4. **Praktisk arbejde**

Praktisk arbejde lige fra den daglige husførelse - oprydning, rengøring og madlavning - til småreparationer **og** funktioner i forbindelse med større arrangementer, hører

naturligt med til de færdigheder, en pædagogmedhjælper må besidde.

Pædagogmedhjælperen må tillige have indsigt i betydningen af hygiejne.

5. Viden om **samfundet**

For at kunne udfylde sin plads, er det naturligt, at pædagogmedhjælperen har en grundlæggende forståelse af det danske samfund, herunder af børns og børnefamiliers livsvilkår. Også de samfundsmæssige vilkår for mennesker med særlige forudsætninger - herunder mennesker med handicap - bør indgå.

6. **Særlige områder**

Både for pædagogmedhjælpere og dagplejere, der arbejder på normalområdet og for medhjælpere på de pædagogiske særområder, er det hensigtsmæssigt at have viden om og holdninger til arbejdet med mennesker med handicap.

Det er vigtigt, at eleverne udvikler en forståelse af, at uanset handicap har alle mennesker de samme følelser og behov for personlig integritet og værdighed som de såkaldt normale.

Det vil i fordybelsesforløbene være muligt for eleven at uddybe indsigten i sådanne områder.

Ovenstående indholdselementer peger på en fagrække, som omfatter pædagogik, psykologi, kommunikation og samarbejde, kreative fag, samfundsfag samt sundheds- og ernæringsfag.

4.6.1.2 Almene, studieforberedende fag

For dels at sikre, at de uddannede opnår et tilstrækkeligt fagligt niveau, dels at skabe forudsætninger for videre uddannelse, findes det nødvendigt, at en pædagogmedhjælperuddannelse bygger videre på de almene skolekundskaber.

Det foreslås, at der indgår undervisning i følgende 3 fag:

- dansk - mundtligt og skriftligt,
- fremmedsprog og
- science (natur og teknik)

4.6.1.3 Valgfag

Valgfagene har til formål at bidrage til elevernes personlige udvikling.

Det foreslås, at der skabes mulighed for, at eleverne under valgfagsordningen kan vælge mellem et bredt spektrum af muligheder. Eleverne skal bl. a. kunne vælge blandt følgende muligheder:

- almene, prøveforberedende fag med henblik på supplement af studiekompetence, herunder forberedelse til Adgangsprøven til de videregående social- og sundhedsuddannelser
- fag fra den musisk-kreative fagrække eller andre interessebetonede fag
- undervisning, der supplerer undervisningen i de obligatoriske fag, såfremt eleven har behov herfor.

4.6.1.4 Faglig fordybelse

Undervisningsforløb med mulighed for faglig fordybelse tjener to hovedformål. For det første skal eleven have mulighed for at fordybe sig i et emne eller problem af særlig betydning for et udvalgt område. For det andet skal eleven gennem forløbet udvikle og opøve sine samarbejdsevner. På denne måde kan indhold og metode tjene et fælles mål.

Eleverne skal have mulighed for at vælge fordybelse inden for et eller flere områder og dermed for at specialisere sig inden for en af sektorerne på det pædagogiske område eller i forhold til bestemte brugertyper. Samtidig skal eleverne træne sig i at arbejde mere i dybden inden for et område.

I fordybelsesforløb kan indgå iagttagelses- og/eller øvelsespraktik.

4.6.1.5 Udvikling af „bløde" kvalifikationer

Samarbejde, fleksibilitet og initiativ er eksempler på egenskaber og forudsætninger - såkaldt „bløde" kvalifikationer - der er nødvendige i et frugtbart, pædagogisk arbejde. Men det er sjældent kompetencer, som opnås gennem fag, der indgår i en fagrække.

Sådanne „bløde" kvalifikationer opnås fortrinsvis gennem den måde, hvorpå undervisnings- og indlæringsmiljøet organiseres og stoffet formidles. Derfor kræver en opøvning af disse kompetencer, at de systematisk medtænkes i uddannelsens tilrettelæggelse og praktiske gennemførelse.

Som følge heraf må undervisnings- og arbejdsformer tilrettelægges, så de udfordrer elevernes samarbejdsevner og fremmer udviklingen af den enkeltes personlighed.

4.6.2 Praktikundervisning

Det foreslås, at praktikuddannelsen tilrettelægges som 2 praktikforløb af hver *Vi* års varighed. Baggrunden herfor er to forhold:

For det første kræver pædagogisk arbejde involvering, hvorfor det ud fra praktikstedernes synsvinkel vil være hensigtsmæssigt med så lange praktikforløb som muligt.

For det andet skal eleverne lære praktikstedets kultur, rutiner og brugere at kende over et længere tidsrum.

Det foreslås, at kravene til praktikuddannelsen fastsættes så åbne og fleksible, at det vil være muligt i den regionale uddannelsesplanlægning at udnytte de vidt forskellige kommunale pasningsordninger, som findes i kommunerne i dag som praktikpladser. Praktikuddannelsen må forventes overvejende at foregå i primærkommunale institutioner samt i dagplejen.

For at sikre, at eleverne opnår en så bred erfaringsbaggrund som muligt, bør det tilstræbes, at den enkelte elevs praktikforløb foregår på to forskellige praktiksteder, og at der er tale om to forskellige typer af praktik.

Det foreslås, at mål for praktikuddannelsen fastlægges i de centralt fastsatte bestemmelser. Disse mål må dække de arbejdsfunktioner og opgaver, som medhjælpere normalt varetager i institutioner og i dagplejen. For at opfylde målene med praktikuddannelsen er det nødvendigt, at eleven stifter bekendtskab med og opnår øvelse i varetagelsen af forskellige funktioner og arbejdsopgaver. Det er således nødvendigt, at eleven både arbejder direkte i kontakt med institutionens brugere - børn, unge og deres forældre og/eller voksne - og med mere praktiske gøremål.

4.6.3 Uddannelses- og erhvervsvejledning

Blandt andet på baggrund af de foreslåede valg- og fordybelsesmuligheder i uddannelsen samt de til uddannelsen knyttede videreuddannelsesmuligheder foreslås det, at de uddannelsessøgende - herunder potentielle elever - tilbydes uddannelses- og erhvervsvejledning.

4.7 Evaluering

Der foreslås evaluering i pædagogmedhjælperuddannelsen efter følgende model:

1. Skoleundervisningen vurderes gennem interne prøver.

Der holdes i løbet af uddannelsen 2 interne prøver i de fagrelaterede fag i forbindelse med skoleopholdene.

2. Praktikundervisningen vurderes ved udtalelser fra praktikstedets praktikansvarlige.

3. I forbindelse med praktikophold udarbejder eleven en opgave, som vurderes såvel af praktikstedet som af skolen.

4. Ved afslutningen af uddannelsen afleveres en projektrapport i forbindelse med den faglige fordybelse. Rapporten gøres til genstand for en drøftelse ved en ekstern prøve.

5. Efter lodtrækning afholdes eksamen i ét af de 3 almene fag, der indgår i uddannelsen.

De interne prøver i forbindelse med skoleundervisningen og den afsluttende projekteksamen bedømmes efter 13-skalaen.

Praktikken og praktikopgaven bedømmes med bestået / ikke-bestået.

Der afgives i alle tilfælde en individuel bedømmelse.

4.8 Relationer til de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser

Der bør niveaumæssigt skabes parallelitet mellem en pædagogmedhjælperuddannelse og de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

Uddannelserne har det fælles træk, at de sigter mod arbejdet for og med andre mennesker. Udgangspunktet for uddannelserne er til gengæld noget forskelligt. De udspringer af hver sin sektor med egne sæt af normer og traditioner m.v.

Imidlertid er udviklingen de senere årtier gået i retning af en tilnærmelse mellem det pædagogiske arbejde og arbejdet på bistands-, pleje- og omsorgsområdet ud fra nogle fælles principper om at sætte det enkelte menneske, dets ønsker og behov i centrum for arbejdet.

Det er derfor hensigtsmæssigt at sikre mulighed for, at elever på en pædagogmedhjælperuddannelse kan skifte over til de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser med et maksimum af godskrivelse af formelle og reelle kvalifikationer efter konkret vurdering - og vice versa. En forudsætning herfor er, at uddannelserne udnytter de eksisterende samarbejdsmuligheder og udvikler en gensidig praksis for meritgivning.

Uddannelsesinstitutionerne må derfor anspores til at udvikle et regionalt samarbejde.

4.9 Relationer til pædagoguddannelsen og andre videregående social- og sundhedsuddannelser

Det bør være en forudsætning for etablering af en pædagogmedhjælperuddannelse, at den giver umiddelbar adgang til at søge optagelse på pædagoguddannelsen. Det foreslås, at pædagogmedhjælperuddannelsen bliver eksplicit nævnt i adgangsbekendtgørelsen for pædagoguddannelsen, som en af de mulige måder, hvorpå adgangskravet til pædagoguddannelsen kan opfyldes.

Der bør etableres en meritmulighed i pædagoguddannelsen for de elever, som har gennemført en pædagogmedhjælperuddannelse, på samme måde, som det har vist sig muligt for elever med en social- og sundhedsassistentuddannelse i forhold til sygeplejerskeuddannelsen. På denne måde sikres sammenhæng i uddannelsessystemet, fleksible muligheder for videre uddannelse og maksimal godskrivning af allerede opnåede kundskaber og færdigheder.

I forhold til de øvrige videregående social- og sundhedsuddannelser, som har andre adgangskrav end pædagoguddannelsen, vil en pædagogmedhjælper i henhold til skitsen efter sin uddannelse skulle bestå den særligt tilrettelagte adgangsprøve til disse uddannelser.

Der er med forslaget til en grundlæggende pædagogisk uddannelse taget højde for, at mulighederne for at skaffe praktikpladser til pædagoguddannelsen ikke bliver forringet.

Det sker ved et forslag om, at praktikpladserne til pædagogmedhjælperuddannelsen fortrinsvis erstatter en del af de job, kommunerne i dag anvender til ekstraordinær beskæftigelse og aktivering.

4.10 Styring af uddannelsen

Det foreslås, at princippet om mål- og rammestyring bringes i anvendelse for en pædagogmedhjælperuddannelse. I uddannelsens regelgrundlag fastlægges således uddannelsens mål samt øvrige rammer for indhold m.v. dækkende både praktikuddannelsen og skoleundervisningen - jf. formålene for begge uddannelseselementer i afsnit 4.3.

Styringsmæssigt bør pædagogmedhjælperuddannelsen indlejres i den eksisterende styringsstruktur for social- og sundhedsuddannelserne. Det vil kræve en justering af sammensætningen af Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne og af fællesbestyrelserne, samt en tilpasning af disses opgaver.

1. Sammensætningen af Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne skal udvides med repræsentanter fra de

færdiguddannede pædagogmedhjælperes organisationer. Rådet skal udover at følge den samlede udvikling på social- og sundhedsuddannelsesområdet på tilsvarende måde følge udviklingen indenfor pædagogmedhjælper- og dagplejeområdet. Opgaven er fremdeles at rådgive undervisningsministeren i den overordnede styring af uddannelserne.

2. Den regionale styring af uddannelserne sker i fællesbestyrelserne. Denne fælleskommunale styringsmodel giver primærkommunerne og amterne indflydelse på gennemførelsen og dimensioneringen af uddannelserne i samarbejde med de færdiguddannedes organisationer. Fællesbestyrelserne må have udvidet repræsentationen og opgaverne, så pædagogmedhjælperuddannelsen kan omfattes af fællesbestyrelsens ansvar.

Det vil være naturligt under fællesbestyrelsen at etablere et selvstændigt uddannelsesråd for pædagogmedhjælperuddannelsen på lige fod med de 2 eksisterende råd for hhv. de grundlæggende og de videregående kommunale social- og sundhedsuddannelser.

Fællesbestyrelsernes opgaver følger de opgaver, der allerede gælder for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelse, herunder godkendelse af uddannelsesordninger.

Der må skabes koordination til den styring af dimensioneringen, som allerede er etableret i forhold til pædagoguddannelsen.

I forbindelse med de nødvendige ændringer af Lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser bør det overvejes, om styringsstrukturen, som denne lov generelt har, kunne have et behov for justeringer set i lyset af de indvundne erfaringer.

4.11 Finansiering af uddannelsen

Det foreslås som nævnt, at pædagogmedhjælperuddannelsen etableres således, at den kan gennemføres både som ungdomsuddannelse og i et særligt tilrettelagt meritforløb for voksne med erfaringer fra området.

4.11.1 Finansiering af skoleundervisningen

Det forudsættes, at principperne for finansieringen af skoledriften i en pædagogmedhjælperuddannelse følger principperne for finansieringen af de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

Det foreslås derfor, at opgaven med sikring af skoledelen tilføjes det driftsansvar, som amterne allerede har på social- og sundhedsuddannelsesområdet, med de indbyggede muligheder for samarbejde dels på tværs af amterne, dels med statslige og private institutioner, som social- og sundhedsuddannelsesloven rummer.

Det skal tilføjes, at uddannelsesforløb under Lov om åben uddannelse forudsættes finansieret efter de sædvanlige regler herom med et statsligt taksametertilskud og en vis deltagerbetaling.

Det skønnes, at årselevprisen vil komme til at ligge på samme niveau som årselevprisen på de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

4.11.2 Finansiering af elevløn, uddannelsesstøtte m.v.

Forslaget til en pædagogmedhjælperuddannelse forudsætter adgang for elever med grundskoleforudsætninger, og der er tale om en vekseluddannelsesmodel, som er kendt i andre erhvervsrettede ungdomsuddannelser. Det vil derfor være hensigtsmæssigt at anvende en model for elevaflønning, som i princip og niveau svarer til aflønningen på tilsvarende ungdomsuddannelser.

Det peger imod følgende vilkår for de uddannelsessøgende:

På indgangsåret er der ingen aflønning. Der er mulighed for at oppebære SU, hvis eleven er berettiget hertil.

På den 2½-årige ordinære uddannelse betaler kommunen, som elevkontrakten er indgået med, løn efter overenskomst. Der skelnes i aflønningen mellem unge under 25 år og voksne på 25 år og derover.

Med en ændring af Lov om Arbejdsgivernes Elevrefusion (AER) er de offentlige arbejdsgivere nu også omfattet af

loven. Følgelig er uddannelser under Lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser med i AER-ordningen.

Det betyder, at kommunerne under hele uddannelsen vil kunne modtage almindeligt LOP-tilskud og under skoleophold tillige AERrefusion.

Efter AER-lovens § 5 fastsættes taksterne for refusionen i de årlige finanslove. Indtil udgangen af 1995 er taksterne for voksne elever fastsat til 2.550 kr. pr. uge.

Praktikpladserne forudsættes fortrinsvis taget ud af de pladser, som kommunerne i dag anvender til ekstraordinær beskæftigelse og aktivering. Herudover kan man tænke sig, at der lokalt træffes aftale om rotationsordninger i forbindelse med orlov m.v., hvori også praktikanter i pædagogmedhjælperuddannelsen indgår. Den konkrete fremtidige normering af praktikantstillinger til pædagogmedhjælperuddannelsen i de enkelte kommuner forudsættes at indgå i de normeringsforhandlinger, som traditionelt har foregået mellem kommunerne og organisationerne på området.

Med hensyn til merituddannelsen kan man forestille sig to modeller.

I det ene tilfælde forudsættes det, at der helt på linie med det ordinære forløb indgås en elevansættelseskontrakt. Kommunen udbetaler overenskomstmæssig løn og modtager AER-refusion (modellen kaldes herefter „AER-modellen").

I det andet tilfælde kan man forestille sig, at uddannelsen tilrettelægges under Lov om åben uddannelse. Her vil den uddannelsessøgende følge uddannelsen uden ansættelseskontrakt, men til gengæld oppebære voksenuddannelsesstøtte (VUS), orlovsydelse eller løn, jf. henholdsvis Lov om orlov eller Lov om VUS eller anden form for støtte, som den uddannelsessøgende måtte være berettiget til (modellen kaldes herefter „VUS-modellen“). Modellen indebærer en vis deltagerbetaling, men i henhold til bekendtgørelsen om støtte til voksenuddannelse kan ud-

dannelsessøgende, som er berettiget til VUS, søge om tilskud til finansiering af deltagerbetalingen.

Uanset valg af model forventes det, at hovedparten af de, der gennemfører merituddannelsen, vil være allerede ansatte i sektoren. Herudover vil det være muligt, at ikke-beskæftigede, som opfylder betingelserne for optagelse til merituddannelsen, kan tilmelde sig uddannelsen efter reglerne i Lov om åben uddannelse. Dette kan f.eks. være tilfældet i forbindelse med en individuel handlingsplan eller i forbindelse med uddannelsesorlov for ledige. Desuden som led i anden aktivering.

Det skal understreges, at AER-modelforslaget er udarbejdet ud fra den forudsætning, at modellen kan rummes inden for de gældende regler. Såfremt denne forudsætning ved en nærmere retlig vurdering skulle vise sig at være tvivlsom, bør en revurdering af regelsættet overvejes.

Byrdefordelingsproblematikken vil blive behandlet nærmere i afsnit 4.12.

4.12 Økonomiske og administrative konsekvenser

Beregn ingsforudsætn inger

Det er naturligvis meget vanskeligt at foretage et entydigt, realistisk skøn over de økonomiske konsekvenser af en etablering af den foreslåede pædagogmedhjælperuddannelse, idet udgiftsniveau og byrdefordeling bl.a. vil afhænge af, hvilke sæt af forudsætninger, den konkrete gennemførelse af merituddannelsen vil tage udgangspunkt i. Beregningerne nedenfor tager udgangspunkt i, at alle elever på merituddannelsen går enten den ene eller den anden vej (via henholdsvis AER- eller VUS-modellen). Modellerne angiver yderpunkter, hvor der i praksis må forventes at blive tale om en kombination af de to modeller. Der skabes herved et billede af rammerne for de økonomiske konsekvenser, og der bliver mulighed for at skønne over konsekvenserne ved forskellige kombinationer af modellerne.

Med en tilgang til den ordinære uddannelse og merituddannelsen på henholdsvis 1.000 elever og 2.000 elever

pr. år, er der 2.500 årselever, når der er ligevægt i elevbestanden i den ordinære uddannelse og 2000 årselever i merituddannelsen. I alt 4.500 årselever.

De 2.500 årselever på den ordinære uddannelse fordeler sig med 1.500 teoriårselever og 1.000 praktikårselever. På merituddannelsen er alle elever teoriårselever. I et ligevægtsår er der således i alt 3.500 teoriårselever og 1.000 praktikårselever.

På den ordinære uddannelse er det forudsat, at 25% - dvs. 625 - af eleverne er over 25 år (voksne) og 75% - dvs. 1875 - af eleverne er under 25 år (unge). Det er ligeledes forudsat, at alle elever bliver ansat i primærkommunerne, selvom også amtskommunerne vil kunne indgå elevaftaler.

Det forudsættes i beregningerne, at det 1-årige merituddannelsesforløb for erfarne medhjælpere og dagplejere søges af personer over 25 år.

Det forudsættes, at en iværksættelse af uddannelsesforslaget vil indebære besparelser på udgifterne til overførselsindkomster, idet det er antaget, at en del af de elever, der begynder på uddannelsen ellers modtager dagpenge eller kontanthjælp. Det er forudsat, at 50% af eleverne på den ordinære uddannelse ville modtage overførselsindkomster, hvis de ikke påbegyndte uddannelsen, og at 80% af dem, der går ind på de arbejdspladser, der frigøres, når en medarbejder gennemgår merituddannelsen, ligeledes ville modtage overførselsindkomster.

Ligeledes forudsættes, at når der er tale om voksne, der modtager overførselskomst, modtager 50% arbejdsløshedsdagpenge og 50% kontanthjælp. Det forudsættes endvidere, at blandt de unge, der er overførselsindkomstmodtagere, modtager 80% kontanthjælp og 20% arbejdsløshedsdagpenge.

Staten vil med begge disse forudsætninger på den ordinære uddannelse spare dagpengeudgiften for 25% af de voksne og for 10% af de unge, der er under uddannelse. Kommunerne vil spare 25% af kontanthjælpsudgiften for

de voksne under uddannelse og 40% af udgiften til unge under uddannelse, da staten yder 50% refusion af kommunernes udgifter til kontanthjælp. Staten vil derfor have en tilsvarende besparelse.

På merituddannelsen vil staten spare 40% af dagpenge - udgiften og kommunerne 40% af kontanthjælpsudgiften.

Da der er 50% refusion fra staten af kommunernes kontanthjælpsudgift deles besparelsen ligeligt mellem staten og kommunerne.

Desuden refunderer staten en del af de kommunale aktiveringsudgifter, anslået 6.000 kr. pr. aktiveret pr. år ud af kommunernes udgift på 30.000 kr.

Endelig er det forudsat, at det allerede etablerede indgangsår til social- og sundhedsuddannelserne bliver anvendt til de helt unge elever på pædagogmedhjælperuddannelsen. Indgangsåret indgår derfor ikke i beregningerne.

Elevlønnen fastsættes ved overenskomst. Det er ikke hensigten i disse beregninger at foregribe resultatet af overenskomstforhandlingerne på området, hvorfor kommunernes lønudgifter ikke kan beregnes præcist. Som en teknisk beregningsforudsætning er lønnen i de følgende beregninger fastsat på samme niveau som AER-refusionen. Der er som nævnt ikke hermed taget stilling til lønnens fastsættelse.

De endelige økonomiske konsekvenser for kommunerne vil naturligvis afhænge af resultatet af disse lønaftaleforhandlinger.

Skoleudgifterne forudsættes afholdt af amterne, dog med tilskud fra staten ved åben uddannelse.

Der er forudsat en udgift pr. teoriårselev på 58.000 kr. svarende til det nuværende udgiftsniveau på social- og sundhedsuddannelserne.

Af tekniske grunde opgøres udgifterne til henholdsvis voksne og unge elever i beregningerne først hver for sig, før de endelige skøn over nettoudgifter beregnes.

Hvis merituddannelsen etableres under Lov om åben uddannelse, forudsættes der som på social- og sundhedsuddannelserne et statsligt taksametertilskud på 40.000 kr. pr. årselev (VUS-modellen). Hertil kommer en statslig udgift til VUS på kr. 132.000 pr. elev pr. år.

Desuden er det i beregningerne i VUS-modellen forudsat, at staten yder tilskud til dækning deltagerbetalingen svarende til kr. 10.000 pr. elev.

To beregningsmodeller (AER-modellen og VUS-modellen)

De nedenstående 2 beregningsmodeller bygger på et fælles forudsætningsgrundlag i forhold til den ordinære uddannelse. For merituddannelsen er forskellen på de 2 beregningsmodeller:

1. At eleverne får løn i AER-modellen, og støtte i VUS-modellen.

2. At amterne fuldt ud finansierer skoleudgifterne i AER-modellen, mens der i VUS-modellen ydes et statsligt taksametertilskud til amterne og et tilskud til elevernes deltagerbetaling.

I begge modeller beregnes det først, hvad merudgiften for AER vil blive med etableringen af pædagogmedhjælperuddannelsen. Dette gøres ved at gange udgiften for 1 elev med det samlede antal elever.

I begge modeller er der til slut lavet en status over indtægter og udgifter for stat, amter, kommuner og private virksomheder. Det er også beregnet, hvad merudgiften bliver for disse parter, hvis merudgiften (efter fradrag af statens 50%'s andel af løntilskuddet) for AER dækkes inden for rammerne af det nuværende årlige AER-bidrag på 1.500 kr. pr. ansat.

Når der i begge modeller er forudsat 80% i fortrængning på merituddannelsen, og kun 50% på den ordinære uddannelse, er det begrundet i, at det på institutionerne er kutyme, at der er tilknyttet faste vikarer, som er ledige uden for vikarperioderne. Det må derfor forudses, at de stillinger, der bliver frigivet, når en medarbejder deltager

i merituddannelsen, i vidt omfang vil blive besat med disse faste vikarer, som derved undgår arbejdsløshed i det år, merituddannelsen varer. Andre arbejdsledige medhjælpere vil kunne indtræde i de faste vikariater. Ligeledes har det vist sig, at fortrængningseffekten på de særlige meritforløb på pædagoguddannelsen har været overordentlig høj.

4.12.1 AER-modellen - Model I

LAER-udgift

Der er to slags tilskud fra AER til arbejdsgivere, **der** ansætter elever. Der er et generelt praktikpladstilskud til alle arbejdsgivere, der ansætter en elev, og der er en lønrefusion af arbejdsgivernes udgifter til elevløn under elevens skoleophold.

Staten betaler 50% af udgifterne af AER's lønrefusionsordning og de private og offentlige arbejdsgivere betaler arbejdsgiverbidrag på 1.500 kr. pr. ansat. Praktikpladstilskud (LOP-tilskud) finansieres udelukkende af arbejdsgiverbidrag.

Årlig AER-udgift pr. elev:

	1 år	2 år	3 år
Den ordinære uddannelse:			
Elever under 25 år	42.400	46.400	48.800
Elever over 25 år	77.000	77.000	77.000
Merituddannelsen:			135.900

Beløbene fremkommer således:

A. Den ordinære uddannelse

1. Unge

	1 år	2 år	3 år
AER-lønrefusion (24 uger)	26.400	30.400	32.800
Praktikpladstilskud	16.000	16.000	8.000
Tilskud pr. elev	42.400	46.400	40.800

Gennemsnitlig AER-refusion 29.900

Gennemsnitligt tilskud pr. elev 43.200

Der er det første uddannelsesår regnet med laveste AER-sats, det andet år med 2. års sats og med 3. års sats i uddannelsens afsluttende halve år.

2. Voksne

	1 år	2 år	3 år
AER-lønrefusion (24 uger)	61.000	61.000	61.000
Praktikpladstilskud	16.000	16.000	8.000
Tilskud pr. elev	77.000	77.000	69.000

Gennemsnitlig AER-refusion 61.000

Gennemsnitligt tilskud pr. elev 74.300

Der er regnet med refusion efter højeste AER-sats (svarende til højeste dagpengesats).

B. Merituddannelsen

	mio. kr.
AER-lønrefusion (47 uger)	119.900
Praktikpladstilskud	16.000
Tilskud pr. elev	135.900

Samlet årlig udgift for AER:

	mio. kr.
Den ordinære uddannelse:	
1875 elever under 25 år a 43.200 kr.	81,0
625 elever over 25 år a 74.300 kr.	46,4
Merituddannelsen 2.000 elever å 135.900 kr.	271,8
I alt	399,2

Beløbet kan fordeles således på lønrefusion og LOP-tilskud:

Lønrefusion (gennemsnit)	334,0
LOP-tilskud (gennemsnit)	65,2
I alt	399,2

Beløbene fremkommer således:

Lønrefusion til 1875 unge å 29.900 kr.	56,1
Lønrefusion til 625 voksne a 61.000 kr.	38,1
Lønrefusion til 2.000 under meritudd. å 119.900 kr.	239,8

AER-lønrefusion i alt	334,0
Statens andel af lønrefusion 50%	- 167,0
Rest	167,0

LOP-tilskud:

Ordinær uddannelse: 2.500 elever a 13.300 kr.	=	33,2
Merituddannelse: 2.000 elever a 16.000 kr.	=	32,0
LOP-tilskud i alt	65,2	65,2
I alt		232,2

De 232,2 mio. kr. udgør AER-udgiften, efter at staten har betalt 50% lønrefusion. Disse udgifter skal fordeles mellem stat, kommuner, amter og private arbejdsgivere efter en fordelingsnøgle:

Statens andel	18,7
Kommunernes andel	26,2
Amternes andel	12,5
Private arbejdsgiveres andel	174,8
I alt	232,2

Der er anvendt fordelingsnøglen fra finanslovsforslaget for 1995.

2. Sparet aktivering

	Mio.kr.
Statslig besparelse på dagpengeudgift:	
25% af 625 voksne x 132.000 =	20,6
10% af 1.875 unge x 132.000 =	24,8
40% af 2.000 under merituddannelse x 132.000=	105,6
Sparet refusion til kommunerne (kontanthjælp)	80,6
Statslig besparelse i alt	231,6
Kommunal besparelse:	
25% af 625 voksne x 90.000 =	14,1
40% af 1.875 unge x 70.000 =	52,5
40% af 1.875 unge x 30.000 =	22,5
40% af 2.000 under merituddannelse x 90.000 =	72,0
lait	161,1

Statslig refusion:

50% af (14,1 + 52,5 + 72,0) =	69,3
Aktivering af 1.875 unge a 6.000 =	11,3
Statslig refusion i alt	80,6
Kommunal besparelse	80,5

3. *Beregning af øvrige udgifter og besparelser/indtægter*

Der regnes med en arbejdsmæssig værdi svarende til den udbetalte løn for elever i praktik.

De beløb, der regnes med i statusberegningerne, fremkommer således:

Værdi af elevarbejde:

I opgørelsen indgår 1.000 praktikårselever:

1. Unge

	1 år	2 år	3 år
Elevløn 6.800 pr. mdr. i 12 mdr.	81.600	81.600	40.800
Gennemsnitlig elevløn	68.000		
Elevløn til 750 unge	51,0 mio.		

2. Voksne

	1 år	2 år	3 år
Elevløn (sat = dagpenge)	132.000	132.000	66.000
Gennemsnitlig elevløn	110.000		
Elevløn til 250 voksne	27,5 mio.		

Da elevløn og arbejdsværdi forudsættes at svare til hinanden, bliver resultatet:

Gennemsnitlig løn til 1875 unge i 1 år:

1875 x 68.000 kr. = 127,5 mio. kr.

Gennemsnitlig løn til 675 voksne i 1 år:

675 x 110.000 kr. = 68,8 mio. kr.

Løn til 2.000 under merituddannelsen i 1 år:

2.000 x 132.000 kr. = 264,0 mio. kr.

4. Samlet status

(i mio.)

a) Staten

Udgifter:		
AER-betaling (50% lønrefusion)	167,0	
Øget AER-betaling (bidragsforhøjelse)	18,7	
Sparet aktivering	- 231,6	
Statslig nettoudgift	*- 45,9*	*- 45,9*

b) Kommunerne

Indtægter:		
Værdi af elevarbejde (sat = lønnen i praktik)		
Ordinær uddannelse		
Unge	51,0	
Voksne	27,5	
	78,5	
AER-lønrefusion		
Ordinær uddannelse		
Unge	56,1	
Voksne	38,1	
Merituddannelsen	239,8	
LOP-tilskud	65,2	
Indtægter i alt	*477,7*	*-477,7*
Udgifter:		
Elevløn		
Ordinær uddannelse		
Unge	127,5	
Voksne	68,8	
Merituddannelsen	264,0	
Øget AER-betaling	26,2	
Sparet aktivering	- 80,5	
Udgifter i alt	*406,0*	*406,0*
Kommunal nettoudgift	*- 71,7*	

c) Amterne

Udgifter:

Skoleudgift		
Unge	65,3	
Voksne	137,8	
Øget AER-bidrag	12,5	
Amternes merudgift	*215,6*	*215,6*

d) Private arbejdsgivere

Merudgifter:

Øget AER-bidrag	174,8

Hvis AER's udgift til lønrefusion og praktikpladstilskud kan afholdes inden for det nuværende bidrag, vil udgiftsfordelingen i stedet blive:

Stat	- 64,6
Kommuner	- 97,9
Amter	203,1
Private arbejdsgivere	0,0

4.12.2 VUS-modellen - Model II

Der er i denne model for så vidt angår den ordinære uddannelse regnet med de samme tal som i AER-modellen.

1. Statens udgifter til VUS i forbindelse med merituddannelsen

	Mio. kr.
I alt udgift til VUS (merituddannelsen)	264,0

VUS-satsen svarer til højeste dagpengesats.

2. AER-udgift

Den ordinære uddannelse:

1875 elever under 25 år	81,0	
625 elever over 25 år	46,4	
I alt udgift for AER	127,4	127,4

De 127,4 mio. kr., der skal AER-finansieres, kan fordeles således på lønrefusion og LOP-tilskud:

Lønrefusion	94,2	
LOP-tilskud	33,2	
lait	127,4	127,4
Statens andel aflønrefusion 50%		47,1
Rest		47,1
LOP-tilskud		33,2
I alt		80,3

De 80,3 mio. kr. udgør AER-udgiften efter, at staten har betalt 50% af lønrefusionen. Disse udgifter skal fordeles mellem stat, kommuner, amter og private arbejdsgivere efter en fordelingsnøgle:

Statens andel	6,5
Kommunernes andel	9,1
Amternes andel	4,3
Private arbejdsgiveres andel	60,4
I alt	80,3

Der er anvendt samme fordelingsnøgle som i AER-modellen.

3. Sparet aktivering

Der gælder de samme forudsætninger, som i AER-modellen, hvilket giver en statslig besparelse på 231,6 mio. kr. og en kommunal besparelse på 80,5 mio. kr.

4. Samlet status

Der regnes igen med en arbejdsmæssig værdi svarende til den udbetalte løn for elever i praktik.

a) Staten

Udgifter:

Øget AER-betaling (lønrefusion)	47,1	
Øget AER-betaling (praktikpladstilskud)	6,5	
VUS-udgift	264,0	
Sparet aktivering	-231,6	
Statslig tilskud til undervisningsafgift (taxameter i åben udd. samt tilskud til deltagerbetaling i merit-uddannelse) (40.000+10.000)x2.000	100,0	
Statslig nettoudgift	*186,0*	*186,0*

b) Kommunerne

Indtægter:

Værdi af elevarbejde (sat = lønnen i praktik)		
Ordinær uddannelse		
Unge	51,0	
Voksne	27,5	
	78,5	
AER-lønrefusion		
Ordinær uddannelse		
Unge	56,1	
Voksne	38,1	
LOP-tilskud(ord. udd.)	33,2	
Indtægter i alt	*205,9*	*- 205,9*

Udgifter:		
Elevløn		
Ordinær uddannelse		
Unge	127,5	
Voksne	68,8	
Øget AER-betaling	9,1	
Sparet aktivering	- 80,5	
Udgifter i alt	*124,9*	*124,9*
Kommunal nettoudgift		- 81,0

c) Amterne

Udgifter:		
Skoleudgift		
Ordinær uddannelse		
Unge	65,3	
Voksne	21,8	
Øget AER-bidrag	4,3	
Amternes merudgift	*91,4*	*91,4*

d) Private arbejdsgivere

Merudgifter:		
Øget AER-bidrag	60,4	

Ovenstående fordeling forudsætter, at AER-arbejdsgiverbidraget forhøjes med udgiften for AER. Hvis udgiften kan afholdes inden for det nuværende bidrag, vil udgiftsfordelingen blive:

Stat	179,5
Kommuner	- 90,1
Amter	87,1
Private arbejdsgivere	**0,0**

4.12.3 Afsluttende om de 2 modeller

Det forudsættes, at der gennemføres en bloktilskudsregulering, der kan sikre en udgiftsneutralitet i forhold til amterne. Da voksenuddannelsen kan ses som et bidrag til Regeringens målsætning om yderligere 10.000 voksenuddannelsespladser pr. år indtil år 2000, bør det undersøges, om der er mulighed for, at skoleudgiften for voksen-

uddannelsen afholdes af finanslovskonto § 20.11.79.60 om udbygning af voksen- og efteruddannelsesaktiviteter.

Merudgiften for amterne vil herudover kunne kompenseres ved kommunernes mindreudgift.

Det har ikke været muligt at tilvejebringe oplysninger, der kan bidrage til et skøn over konsekvenserne af iværksættelsen af pædagogmedhjælperuddannelsen for de nuværende grundlæggende kursusaktiviteter for pædagogmedhjælpere og dagplejere. Der medtages derfor heller ikke skøn over eventuelle besparelser for staten og kommunerne.

4.12.4 Administrative konsekvenser

En iværksættelse af forslaget om en pædagogmedhjælperuddannelse vil forudsætte, at Erhvervsskoleafdelingens årsværksramme udvides med 2 AC-årsværk til administration af uddannelsen.

4.13 Bemærkninger til forslaget

Udtalelse fra FOA, KAD, PMF og SID's repræsentanter

FOA, KAD, PMF og SID's repræsentanter i udvalget vedrørende en pædagogmedhjælperuddannelse tiltræder formandskabets indstilling, idet det understreges:

- at organisationerne repræsenterer næsten 55.000 uuddannede medarbejdere på området, der udgør målgruppen for uddannelsesforslaget. Medlemmernes aktuelle krav om uddannelse viser, at der er stor interesse for en regulær grunduddannelse på området, som det foreslås i betænkningen.

- at organisationerne blandt de 2 forslag til finansiering af uddannelsen vil pege på AER(voksenløns)modellen. Organisationerne finder det ikke hensigtsmæssigt, at en grunduddannelse finansieres via VUS eller orlovsordninger.

- at organisationerne lægger stor vægt på, at etableringen af praktikpladser på den foreslåede ordinære pædagogmedhjælperuddannelse ikke finansieres ved stillingsnedlæggelser i kommuner og amter.

- at organisationerne lægger vægt på, at der i indstillingen peges på, at der må overvejes justeringer i styringsstrukturen i SOSU-uddannelserne, idet det er udvalgsmedlemmernes opfattelse, at der må sikres paritet på alle niveauer i uddannelsens styringsstruktur.

Udtalelse fra Allan Kjær Andersen, skoleleder for Social- og Sundhedsskolen i København

(Personligt udpeget medlem)

Begrundelse for stillingtagen til formandsskabets forslag til en pædagogmedhjælperuddannelse

Jeg kan tilslutte mig formandskabets skitse til en pædagogmedhjælperuddannelse og skal beklage, at det ikke i udvalgsarbejdet lykkedes at skabe enighed om et forslag til en sådan uddannelse.

Jeg skal understrege, at min stillingtagen er en personlig stillingtagen. Jeg er personligt udpeget medlem af udvalget vedr. en pædagogmedhjælperuddannelse og har ikke drøftet udvalgsarbejdet og min stillingtagen med Sammenslutningen af ledere ved skolerne for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, som jeg er formand for. Sammenslutningen har ikke som forening ønsket at tage stilling til, om der skal etableres en pædagogmedhjælperuddannelse, og hvordan den i givet fald skulle se ud.

Jeg gik ind i udvalget som personligt udpeget medlem i forventning om, at der hos udvalgets øvrige medlemmer var konsensus om udvalgets kommissorium og blev noget forundret, da det viste sig ikke at være tilfældet.

Udvalgsarbejdet har for mig bekræftet, at der er solide uddannelsespolitiske argumenter for en pædagogmedhjælperuddannelse, og at der eksisterer et behov for en sådan uddannelse inden for det pædagogiske arbejdsområde.

En pædagogmedhjælperuddannelse vil udgøre et tiltrængt uddannelsestilbud til de mange mindre bogligt indstillede unge og voksne og som sådant et godt supplement til de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser. En

sådan uddannelse vil udgøre en væsentlig forudsætning for at opfylde målsætningen om „Uddannelse til alle".

En pædagogmedhjælperuddannelse vil betyde en forbedring af kvaliteten inden for det pædagogiske arbejdsområde, som i dag beskæftiger ufaglært arbejdskraft i meget vid udstrækning. Der er ikke i udvalgsarbejdet fremkommet overbevisende argumenter for, at den nuværende kombination af pædagoger med videregående uddannelse og ufaglærte skulle udgøre en stærkere kombination end en kombination af pædagoger med videregående uddannelse og pædagoger med en medhjælperuddannelse.

Udtalelse fra Reidar Faurbye, rektor for seminariet i Esbjerg (Personligt udpeget medlem)

Der er et stort uddannelsesbehov for ikke-uddannet personale inden for det pædagogiske arbejdsfelt. Betænkningsforslagets meget ambitiøse uddannelsesmodeller står imidlertid ikke i rimeligt forhold til opgavens omfang.

Betænkningsforslaget vedrørende etablering af en 1-årig uddannelse for erfarne pædagogmedhjælpere og dagplejere:

Der er et påtrængende behov for at uddanne de medarbejdere, som har været ansat nogle år på pædagogiske institutioner eller som dagplejere.

En del af pædagogmedhjælperne kan og vil tage den ordinære pædagoguddannelse eller merituddannelsen til pædagog. Men mange pædagogmedhjælpere og dagplejere har ingen reel uddannelsesmæssig eller økonomisk mulighed for at tage pædagoguddannelsen. Det kan kun være en fordel for hele det pædagogiske arbejdsfelt, at denne betydelige stab af medarbejdere uddannes bedst muligt.

Den 1-årige uddannelse skal både udgøre et selvstændigt uddannelsesforløb og samtidigt være af en sådan kvalitet, at den er adgangsgivende til såvel den ordinære pædagoguddannelse som merituddannelsen. I modsat fald bliver den en blindgyde.

Det er derfor vigtigt, at det fremgår af optagelsesbekendtgørelsen til pædagoguddannelsen, at uddannelsen kvalificerer direkte til optagelse. Hvis pædagogmedhjælperen med den 1-årige uddannelse skal have dispensation fra optagelsesreglerne til pædagoguddannelsen, vil den nye uddannelse ikke få tilstrækkelig høj status.

Betænkningsforslaget vedrørende en 3Vi årig ungdomsuddannelse og en 2½ årig voksenuddannelse:

Udvalgsarbejdet har ikke dokumenteret et behov for en ungdomsuddannelse på 3½ år og en voksenuddannelse på 2½ år med 1.000 årlige elevpladser. Behovet for en ungdoms- og voksenuddannelse må ses i forhold til arbejdsområdets størrelse og uddannelseskapaciteten på pædagoguddannelsen.

Følgende taler imod etableringen af 1.000 ungdoms- og voksenuddannelsespladser årligt:

1. Betænkningsforslaget regner med, at 200 af de 1.000 årlige pladser på ungdoms- og voksenuddannelsen kommer fra dagplejeområdet. Men man kan ikke lave en 2½-3½ årig uddannelse for dagplejere. Først når dagplejeren har arbejdet nogle år, er det realistisk at forvente, at hun vil påtænke at dygtiggøre sig til arbejdet gennem et egentligt uddannelsesforløb, men næppe til en uddannelse på *2Vi* til 3½ års varighed.

2. De resterende 800 af de 1.000 elevpladser forventes at komme fra dag- og døgninstitutionsområdet. Realiteterne i denne forventning må ses i lyset af udviklingen af den samlede uddannede pædagogbestand de kommende år.

Der er ansat ca. 80.000 medarbejdere med rimelig fast beskæftigelse på dag- og døgninstitutioner, heraf ca. 52.000 uddannede pædagoger. Det samlede antal erhvervsaktive pædagoger var november 1992 på 59.389.

Under forudsætning af, at der i 1995 og 1996 optages 4.550 studerende på pædagoguddannelsen, ligesom i 1994, og med et forventet optag på 500 studerende på

merituddannelsen til pædagog i årene 1995 - 97, vil der i år 2000 være dimitteret ca. 22.000 pædagoger i 5 års perioden 1995 - 2000. Det er et betydeligt tal set i forhold til et arbejdsfelt på 60.000 pædagoger.

Med den nuværende uddannelseskapacitet (optag 1994) med en forventet årlig afgang på ca. 4.700 inkl. merituddannelsen kan den samlede pædagogbestand fornyes på ca. 13 år.

Når praktikpladsudvalgene og undervisningsministeriet de seneste år har presset på for at forøge kapaciteten på pædagogseminarierne, og når kommunerne har presset på for at få uddannet pædagoger gennem merituddannelsen, har det således også været i et ønske om at forbedre uddannelseskvaliteten på institutionerne.

Hvis ikke den stærkt forøgede uddannelseskapacitet på pædagoguddannelsen er begrundet i et kommunalt og statsligt ønske om, at arbejdet i daginstitutionerne i lighed med i døgninstitutionerne i det store og hele fremover skal udføres af personale med pædagoguddannelsen, ville der være tale om en betydelig fejltagelse i den overordnede uddannelsesplanlægning.

Enten vil denne voldsomme kapacitetsstigning medføre

a. at pædagogerne vil fortrænge en del af de ca. 30.000 ikke uddannede, eller

b. der vil blive meget stor arbejdsløshed for pædagogerne

3. Med den nuværende store uddannelseskapacitet på pædagoguddannelsen er det nærliggende, at etablering af en ungdoms- og voksenuddannelse vil betyde tilsvarende nedskæringer i pædagoguddannelsens kapacitet.

Der er derfor grund til at tro, at en ungdoms- og voksenuddannelse ikke vil skabe flere uddannelsespladser, men blot flytte pladser fra et uddannelsesområde til et andet.

Konklusion

Jeg kan anbefale, at en 1-årig uddannelse for erfarne pædagogmedhjælpere og dagplejere iværksættes som fore-

slået af formandskabet. Uddannelsen skal være adgangsgivende til pædagoguddannelsen. Der er et dokumenteret behov for 2.000 årlige uddannelsespladser.

Jeg kan ikke anbefale, at der iværksættes en 3½ årig ungdomsuddannelse og en *2Vi* årig voksenuddannelse med 1.000 beregnede elevpladser pr. år. Min forudsætning for tilslutning til betænkningen er derfor betinget af, at der højst kan blive tale om et forsøg med en ungdomsuddannelse på et meget begrænset niveau.

Det skal bemærkes, at jeg er personligt udpeget medlem, og at der er tale om en personlig stillingtagen. Rektorforsamlingen for pædagogseminarierne har ikke haft mulighed for at tage stilling til forslaget.

5. Andre modeller til løsning af kvalifikations-behovet på området

Med hensyn til nedenstående modelforslags status i forhold til udvalgets kommissorium, henvises til indledningen i kapitel 4.

Udtalelse fra Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen i Danmark, Københavns kommune, Frederiksberg kommune, Socialministeriet, Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund og Socialpædagogernes Landsforbund

Fra en del af udvalgets medlemmer er der givet udtryk for, at det øgede kvalifikationsbehov på det pædagogiske område mere hensigtsmæssigt kan imødekommes på andre måder end gennem realisering af formandskabets forslag om en egentlig pædagogmedhjælperuddannelse.

Hovedelementerne i disse modeller er den ordinære pædagoguddannelse, den særlig tilrettelagte pædagoguddannelse, adgangskurser til denne samt en opprioritering af efteruddannelsen for pædagogmedhjælpere og dagplejere, bl.a. gennem de nye muligheder indenfor arbejdsmarkedsuddannelserne.

Denne måde at styrke de ikke-uddannede medarbejderes kvalifikationer på, kan realiseres, uden at det vil medføre øget praktikpladsbehov.

Nedenfor sammenfattes hovedsynspunkterne fra disse udvalgsmedlemmer, og efterfølgende redegøres for de enkelte medlemmers standpunkter på særlige områder.

Behovet for øgede kvalifikationer

Denne del af udvalgets medlemmer er enige om, at der også på det pædagogiske arbejdsfelt er brug for stadig

øgede kvalifikationer, dels i de kommunale daginstitutioner, dels i den kommunale dagpleje og dels i døgntilbuddene for børn, unge og voksne.

Det øgede kvalifikationsbehov blev således tilgodeset gennem den reform af pædagoguddannelsen, der fra 1992 blev gennemført med den ny, fælles pædagoguddannelse. Der gennemførtes en udvidelse af uddannelsen, og der indførtes lønnet praktik i kommuner og amter.

I konsekvens af reformen blev der tilbudt erfarne ikkeuddannede gennemgang af en særlig tilrettelagt pædagoguddannelse, først som en begrænset ordning og siden videreført som et permanent tilbud indenfor rammerne af Lov om åben uddannelse.

Behovet for øget personaletilgang

Denne del af udvalget er ligeledes enig i, at der i de kommende år vil være et øget ansættelsesbehov, betinget af flere forhold: Et stigende fødselstal, stigende dækningsgrad med kommunale dagtilbud, herunder fx pladsgaranti. Den stigende personaleefterspørgsel skønnes at ville toppe i løbet af de nærmeste par år.

Hvorledes tilgodeses behovet for yderligere kvalifikationer?

Den ny fælles pædagoguddannelse

Først og fremmest dækkes kvalifikationsbehovet på det pædagogiske arbejdsområde gennem den ny fælles pædagoguddannelse. På baggrund af de regionale ansættelsesbehov og praktikpladsmuligheder i kommuner og amter er der sket en løbende udvidelse af optagelseskapaciteten på pædagoguddannelsen, således at undervisningsministeriet for 1994 har besluttet oprettelse af 4.500 uddannelsespladser, hvortil kommer et antal ekstra pladser, afstemt efter det forventede frafald under uddannelsen.

Den særligt tilrettelagte pædagoguddannelse

Gennem den særligt tilrettelagte pædagoguddannelse under Lov om åben uddannelse, vil der kunne tilbydes

erfarne ikke-uddannede en mulighed for at erhverve en fuldt kompetencegivende pædagoguddannelse.

Dette formål kan fremmes ved, at der i pædagoguddannelsen fortsat sikres optagelses- og gennemførelsesvilkår, der tager hensyn til varierede praktiske og teoretiske forudsætninger.

Landsdækkende adgangskurser

Der vil også være en gruppe af erfarne, ikke-uddannede medarbejdere, der gennem erhvervelsen af øgede almene kvalifikationer vil kunne blive i stand til at gennemføre pædagoguddannelsen på disse vilkår sideløbende med deres ansættelsesforhold.

For at imødekomme behovene hos denne gruppe erfarne, ikke-uddannede (fx pædagogmedhjælpere og dagplejere), kan der tilrettelægges landsdækkende, fleksible kvalifikationsforløb („adgangskurser"), med et overvejende alment indhold. Voksenuddannelsescentrene (VUC) ville med fordel kunne inddrages i udviklingen og gennemførelsen af sådanne kvalifikationsforløb, og hertil kommer, at mulighederne for bl.a. Voksenuddannelsesstøtte kunne indtænkes som en del af grundlaget for medarbejdernes deltagelse.

Efteruddannelse af pædagogmedhjælpere og dagplejere.

Det må konstateres, at den hidtidige efteruddannelsesindsats for pædagogmedhjælpere m.fl. har haft et begrænset omfang, set på baggrund af størrelsen af den samlede gruppe af ikke-uddannede medarbejdere og på baggrund af behovet for at sikre gruppen af ikke-uddannede medarbejdere bedre kvalifikationer.

Der vil derfor være brug for en opprioritering af en efteruddannelsesindsats for bl.a. pædagogmedhjælpere, der er målrettet i forhold til behovene på det enkelte ansættelsessted.

Arbejdsmarkedsuddannelserne, der nu kan målrettes det offentlige område, vil kunne yde et værdifuldt bidrag til kvalificering af de ikke-uddannede medarbejdere.

Særligt om dagplejerne

Udover behovene hos pædagogmedhjælpere m.fl. må der tillige særskilt peges på behovet for at sikre en kvalifikationsmæssig styrkelse af de ansatte dagplejere, gennem en styrkelse af den landsdækkende kursusvirksomhed for dagplejere.

Udtalelse fra Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen i Danmark, Københavns kommune og Frederiksberg kommune

Forslaget, der tager udgangspunkt i, at det ikke findes hensigtsmæssigt med to niveauer af uddannede i daginstitutioner m.fl., bygger

• dels på den eksisterende fælles pædagoguddannelse og merituddannelsen for allerede ansatte og erfarne ikke-uddannede på området, således at disse kan opnå en ligeværdig pædagoguddannelse sideløbende med ansættelsesforholdet,

• dels på ikke-obligatoriske kurser for såvel pædagogmedhjælpere, dagplejere m.fl., med henblik på deres respektive jobfunktioner. Kurserne giver ikke en selvstændig erhvervskompetence, og

• dels på, at adgangsmulighederne til merituddannelsen under åben uddannelse bliver fleksible i forhold til den enkeltes forudsætninger og uden unødige hindringer. Forslaget bygger derfor også på et særligt adgangskursus for de, der ikke er tilstrækkelig studievante.

Fra de kommunale arbejdsgiveres side har der igennem udvalgsarbejdets forløb være givet udtryk for betydelig skepsis med hensyn til de fremlagte tanker om etablering af en egentlig uddannelse til pædagogmedhjælper, dels som ungdomsuddannelse og dels som voksenuddannelse.

Der har dels været givet udtryk for store betænkeligheder med hensyn til at etablere en helt ny gruppe af mellemuddannede på det kommunale dagpasningsområde, og der har dels været peget på den kendsgerning, at kommunerne først og fremmest efterspørger uddannede pædagoger.

Især har de kommunale repræsentanter i udvalget lagt vægt på, at en ny uddannelsesgruppe, også via et afgrænset forsøg med en ungdomsuddannelse og en voksenuddannelse til pædagogmedhjælper, vil medføre, at der fremkommer en ny personalegruppe mellem de hidtidige ikke-uddannede pædagogmedhjælpere og pædagoger. På

kort eller på længere sigt vil det uvægerligt føre med sig, at der både overenskomstmæssigt og kompetencemæssigt fremkommer en ny personalegruppe.

De kommunale arbejdsgivere har derimod ikke fundet anledning til at rette grundlæggende principielle indvendinger imod påvisningen af et forventeligt og samlet set øget ansættelsesbehov på området i de nærmest kommende år. Den demografiske udvikling i sig selv betinger dette, ligesom vurderingerne peger i retning af en øget dækningsgrad, for så vidt angår kommunernes tilbud om dagpasning, og som et svar på borgernes ønsker om udbygning på dette område.

Disse tendenser må også vurderes i lyset af kommunernes begrænsede økonomiske råderum, ligesom bl.a. brug af forældreorlov kan trække i modsat retning.

Påvisningen af et vist stigende personalebehov kan dog ikke tages som udtryk for behov for fx en pædagogmedhjælperuddannelse.

Endelig finder de kommunale arbejdsgivere ikke, at der er fremlagt tilstrækkeligt afklarede forslag til finansiering af en eventuel pædagogmedhjælperuddannelse og dermed de økonomiske konsekvenser for kommuner og amter. Der må tages forbehold overfor mulighederne for at tilvejebringe lønnede praktikpladser til en pædagogmedhjælperuddannelse, idet eventuel etablering af en pædagogmedhjælperuddannelse vil kræve tilvejebringelse af lønnede praktikpladser udover de lønnede praktikpladser, som kommuner og amter allerede skal tilvejebringe til den ordinære pædagoguddannelse.

De kommunale arbejdsgiveres forslag vedr. uddannelsesmuligheder på pædagogområdet

Det foreslås, at følgende hovedelementer indgår i de fremtidige uddannelsesmuligheder på pædagogområdet:

Den ordinære pædagoguddannelse af 3½ års varighed

Den eksisterende fælles uddannelse indbefatter sammenlagt 1 års lønnet praktik i kommuner og amter. Uddannelsen kvalificerer bredt til alle pædagogjobs i kommuner

og amter. Igennem de regionale praktikpladsudvalg kan kommunerne påvirke den samlede uddannelseskapacitet, og kommuner og amter skal stille praktikpladser til rådighed, svarende til den uddannelseskapacitet, der besluttes indenfor regionen (amtet).

Merituddannelsen af op til 3 års varighed

Uddannelsen gennemføres under Lov om åben uddannelse. Det er seminarierne, der fastsætter uddannelsestiden. Uddannelsen kan søges af erfarne pædagogmedhjælpere m.fl., og uddannelsen er ligeværdig med den 3½års ordinære uddannelse.

Der kan i givet fald - som et led i en samlet løsning - tilrettelægges særlig gunstige vilkår for ansatte pædagogmedhjælpere m.fl., der vil gennemføre denne uddannelse.

Det foreslås, at optagelsesvilkårene bliver så fleksible som muligt, således at der ikke opstilles unødige hindringer for, at erfarne ikke-uddannede kan optages, jf. dog nedenfor om introduktionskursus.

Nye og ændrede uddannelsestilbud på det pædagogiske område

Se også figur 5.1 over eksisterende uddannelsestilbud og forslag til nye uddannelsestilbud på det pædagogiske område.

En udvidelse af uddannelsestilbuddet inden for det pædagogiske område kan fx bestå af følgende elementer:

Introduktionskursus til merituddannelsen

Der kan foreslås tilrettelagt et særligt kursus, der sætter mindre studievante, erfarne pædagogmedhjælpere i stand til at gå igang med merituddannelsen, og der kan eventuelt herudover aftales særlige vilkår, der kan lette ansatte pædagogmedhjælperes mulighed for at kunne gennemføre uddannelsen sideløbende med ansættelse i et job.

Som det fremgår af skitsen, kan introduktionskurset være åbent for erfarne pædagogmedhjælpere, der dels har

erfaring og dels har gennemgået det særlige kursus for pædagogmedhjælpere, jf. nedenfor. Introduktionsmodulet kan tillige være åbent for dagplejere.

Pædagogmedhjælperkursus

Der har ikke generelt været tilbudt pædagogmedhjælpere og andre ikke-uddannede særlige grundkurser eller andet lignende.

Det foreslås, at der overfor kommuner og amter anbefales gennemførelse af et sådant grundkursus, men sådan at den enkelte kommune eller det enkelte amt har størst mulig indflydelse på indholdet.

Kurset skal kvalificere til funktionen som pædagogmedhjælper m.v., uden dog at give en formel erhvervskompetence og skal ikke være obligatorisk, men kunne være et tilbud efter 1/2 til 1 års ansættelse.

Kursusvirksomheden skal være frivillig for såvel arbejdsgivere som arbejdstagere.

Såvel det foreslåede introduktionskursus som kursusvirksomheden for pædagogmedhjælpere m.v. foreslås gennemført i regi af f.eks. arbejdsmarkedsuddannelserne, men sådan at de konkrete kurser gennemføres på fx pædagogseminarierne, VUC m.v.

Dagplejerku rsus

Hidtil har det af Socialstyrelsen/Socialministeriet anbefalede grundkursus på 14 dage været den grundlæggende uddannelse til jobbet som dagplejer. Kurset udbydes af kommuneforeningerne, i samarbejde med kommuner m.fl., der praktisk forestår kursernes gennemførelse.

Det foreslås, at denne kursusvirksomhed styrkes og fortsat søges gennemført i kommunalt regi, med henblik på styrkelse af jobfunktionen som dagplejer.

Erfarne dagplejere skal kunne søge optagelse på merituddannelsen til pædagog.

Kursusvirksomheden for dagplejere skal fortsat være frivillig, for såvel arbejdsgivere som arbejdstagere.

Det hidtidige grundkursus samt suppleringskurser skal revurderes i lyset af udviklingen, overvejes udvidet, og gives efter fx *Vi* års ansættelse.

Figur 5.1 Uddannelsesmuligheder indenfor pædagogområdet (Kilde: Kommunernes Landsforening)

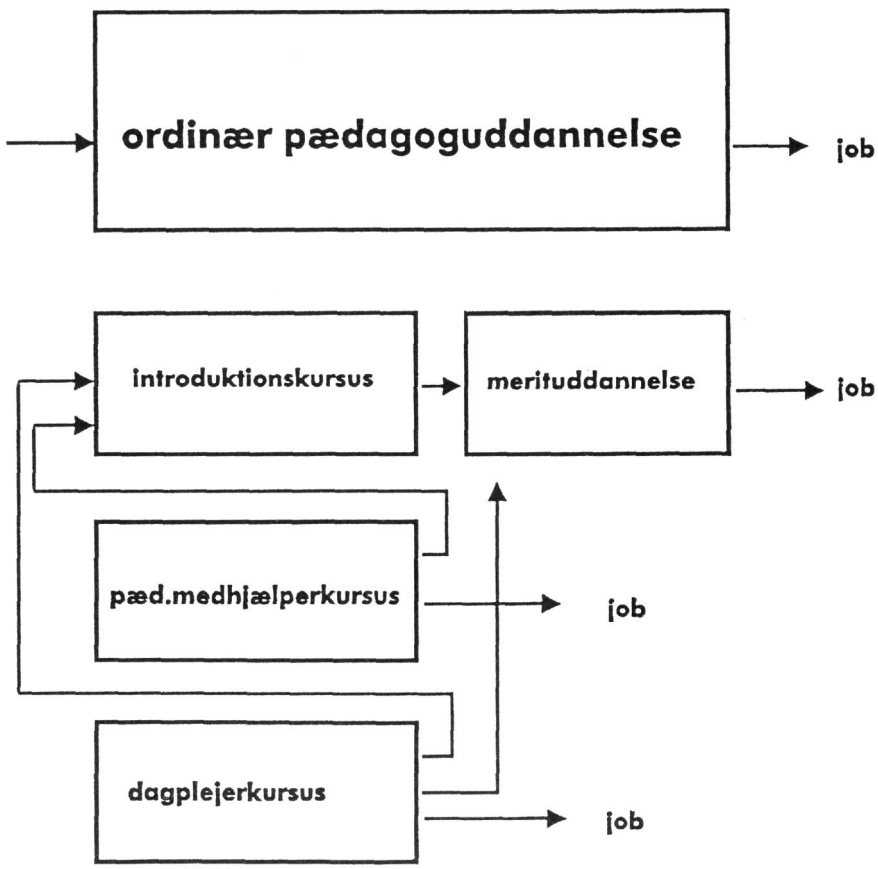

Udtalelse fra Socialministeriet

Det pædagogiske arbejdsfelt på såvel det almene børneområde som det mere specifikke socialpædagogiske område har været i konstant udvikling igennem de seneste år.

I langt højere grad end tidligere sættes der fokus på kvalitet i de tilbud, samfundet yder til borgeren. Det stiller krav om et professionelt personale, der har viden og indsigt, og som ved hvor og hvordan, man skal gribe ind, når det er nødvendigt.

Der er bred enighed om at sætte særligt ind overfor ressourcesvage og truede grupper på tværs af ressortområder. Det er bl.a. Det Tværministerielle Børneudvalgs handlingsplan for de svagest stillede børn og unge og Byudvalgets rapport eksempler på.

Socialministeriet lægger megen vægt på at øge og opkvalificere indsatsen og finder som led heri, at det er afgørende, at der er højt kvalificerede medarbejdergrupper på det omfangsrige arbejdsområde, ministeriet dækker.

Dagtilbuddene - de almindelige daginstitutioner og dagplejen hvor hovedparten af den uuddannede arbejdskraft på det pædagogiske arbejdsområde er beskæftiget - har en ganske væsentlig rolle, når det gælder om at opruste de almene, forebyggende tilbud til børn og småbørnsfamilier. Derfor kan Socialministeriet kun være enig i, at der er et uddannelsesbehov hos de mange uuddannede, der arbejder her.

Socialministeriet er således enig i et handlingsprogram, der lægger vægt på uddannelsesmuligheder for alle medarbejdergrupper på børneområdet. Dagtilbuddene er for alle børn. Det er vigtigt, at personalet i dagtilbuddene er i stand til at opfange signaler fra børn og småbørnsfamilier, som har behov for støtte, og det er vigtigt, at personalet er i stand til selv, og hvor det er nødvendigt i samarbejde med andre faggrupper, at give den bedst mulige støtte.

Socialministeriet finder imidlertid ikke ud fra en samlet vurdering som udgangspunkt, at dette mål alene kan opnås gennem betænkningens hovedforslag.

Det er efter ministeriets bedste overbevisning ikke vejen at lægge op til to forskellige uddannelser på området, som med hensyn til længde er næsten ens, men som er kompetencemæssigt og niveaumæssigt forskellige.

En medhjælperuddannelse som foreslået er ikke den uddannelse, der dækker kvalifikationsbehovet bedst.

Hertil kommer, at en ungdomsuddannelse til pædagogmedhjælper for medhjælpere, der ønsker en egentlig pædagoguddannelse, vil medføre et meget langt samlet uddannelsesforløb, før der opnås en kompetence, der giver større og mere varierede muligheder for både arbejde og videreuddannelse.

Socialministeriet er af den opfattelse, at den nye pædagoguddannelse på 3½ år med baggrund i ansættelsesområdets bredde, er en god uddannelse, som der bør satses på.

Derfor kan Socialministeriet tilslutte sig kapitlets indledende bemærkninger.

Socialministeriets lægger således vægt på:

• at flest mulige tager pædagoguddannelsen, og at kommunerne prioriterer uddannede pædagoger i deres daginstitutioner,

• at der skabes flere og lettere adgangsveje til at starte på pædagoguddannelsen, både til den ordinære pædagoguddannelse og til den særligt tilrettelagte pædagoguddannelse (merituddannelsen).

• at adgangen til merituddannelsen lettes yderligere, evt. ved at der skabes forbedring i de økonomiske muligheder for at gennemføre uddannelsen.

• at der for erfarne pædagogmedhjælpere kan etableres særlige adgangskurser, der sætter mindre studievante pædagogmedhjælpere i stand til at gennemføre den særligt tilrettelagte pædagoguddannelse eller den ordinære pædagoguddannelse.

• at der findes muligheder for at træffe særlige aftalevilkår, der kan lette pædagogmedhjælperes mulighed for at gennemføre uddannelsen sideløbende med ansættelse i job.

Socialministeriet er enig i betragtningerne vedr. efteruddannelsesbehovet for pædagogmedhjælpere, men er i øvrigt af den opfattelse, at det er udmærket, at unge kan få arbejde på institutionsområdet for en kortere tid 1-3 år som uuddannede medhjælpere, fordi det giver de unge mulighed for under supervision at prøve, om pædagogfaget er det rigtige for dem, eller om de evt. vil ind i en anden uddannelse.

Særligt ad dagplejen

Endvidere er det vores opfattelse, at man bør adskille pædagogmedhjælpere og dagpleje, når vi taler om uddannelse, og at der bør tages selvstændigt stilling til dagplejernes behov for kurser.

Dagplejen er i dag det dagtilbud, der dækker det største antal dagtilbudspladser til de mindste børn, hvilket understreger behovet for at sikre et højt kvalitetsniveau.

Socialministeriet mener derfor, at det vil være rigtigt at overveje, at der etableres dagplejekurser af længere varighed end de nugældende kurser evt. bygget op som moduler.

Både gennemførte dagplejekurser og gennemførte kurser for medhjælpere, kan man forestille sig, kan indgå sammen med andre kriterier som bedømmelsesgrundlag for studieegnethed til optagelse på pædagoguddannelsen.

Udtalelse fra Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund og Socialpædagogernes Landsforbund

BUPL og SL er enige i de synspunkter, der er fremlagt af de kommunale arbejdsgivere i de foregående afsnit.

De to forbund har nogle enkelte punkter, hvor vi mener, at en præcisering og en specifik argumentation set fra vores synspunkt, bør tilføjes.

1. Alternative adgangsveje og opkvalificeringer

BUPL og SL er åbne for både at drøfte og evt. indgå aftaler, der uddannelsesmæssigt kan tilgodese den gruppe af ufaglærte medarbejdere, der har længerevarende tilknytning til det pædagogiske arbejdsmarked. Det vil sige målgruppen for det, der i det fremlagte forslag omfattes af „merituddannelsesforløb".

Der har desværre ikke været åbnet op for en sådan drøftelse i udvalget. De to organisationer har ellers i oplæg peget på en vifte af uddannelsesinitiativer, der enten er eller kunne målrettes denne gruppe.

Vi har peget på:

• At der allerede gennem den særligt tilrettelagte pædagoguddannelse og fra den 1. august 1994 under Åben uddannelse er givet mulighed for andre adgangsveje til at tage pædagoguddannelsen. Indtil videre har ca. 1.500 benyttet sig af denne mulighed.

• At den manglende kapacitet på den ordinære pædagoguddannelse efterhånden i mange år har været en flaskehals, så mange kvalificerede ansøgere, herunder ikke mindst mange medhjælpere, ikke er blevet optaget. Optagelsen 1994 er ingen undtagelse.

• At de to organisationer endvidere har været og fortsat er åbne for at finde veje, så allerede ansatte på området kan kvalificere sig til optagelse på et seminarium sideløbende med, at de er i deres ansættelsesforhold.

• At der er et behov for efteruddannelse af den ufaglærte arbejdskraft. De to organisationer har derfor i Erhvervsområdeudvalg 4 og det nedsatte efteruddannelsesudvalg

for det pædagogiske område stillet nogle konkrete forslag/ muligheder. Yderligere har vi givet tilsagn om at støtte en række af de forslag, der er kommet fra de øvrige organisationer.

- At vi er villige til at gå ind og se på særlige gruppers særlige efteruddannelsesbehov. En mulighed, der ligeledes er åbnet op for gennem den reviderede AMU-lovgivning.

2. Ingen garanti for praktikpladser

Af udvalgets kommissorium fremgår: „Det skal sikres - at de kommunale og amtskommunale arbejdsgivere fortsat kan stille det nødvendige antal praktikpladser til rådighed for pædagoguddannelsen".

Der er i udvalgsarbejdet ikke kommet nogen tilkendegivelse fra de kommunale arbejdsgivere om, at de kan give en sådan garanti, hvis man gennemfører formandskabets forslag. BUPL og SL vil derfor forbeholde sig retten til at bringe dette spørgsmål særskilt op over for de parter, der står bag „den nye pædagoguddannelse".

3. En uddannelsesmæssig blindgyde

De to organisationer er enige i målsætningen „Uddannelse til alle" og har derfor tilsluttet sig udvalgsflertallets generelle betragtninger samt de kommunale arbejdsgiveres uddannelsesmodel.

En ungdomsuddannelse, der tager afsæt i at starte uddannelsen som elev efter 9./10. klasse, bliver efter de to organisationers mening en beskæftigelsesmæssig blindgyde. De kvalifikationer, der efterspørges på institutionerne udover uddannelsesmæssig baggrund, er personlig modenhed og erfaring. Dette vil efter de to organisationers opfattelse ikke blive tilgodeset i en ungdomsuddannelse.

Der vil endvidere være en lang række praktiske og etiske argumenter for, at unge under 18 år vil have svært ved at opfylde betingelserne for ansættelse. Ikke mindst set i lyset af, at en lang række institutioner har alderskrav i forbindelse med ansættelse (fx institutioner for fysisk/

psykisk handicappede, døgninstitutioner for børn og unge).

Forslagene til den fremlagte finansiering vil indebære, at der afsættes adskillige hundrede millioner til at uddannelsesdække et område, som allerede er uddannelsesdækket. For færre ressourcer kan der skabes mulighed for, at flere får en pædagoguddannelse, og at der fastholdes et beskæftigelsesområde for unge, der er på vej mod uddannelsessystemet. Hvis der er nogle, der er kommet i klemme i det eksisterende system, bør dette afhjælpes med konkret indsats over for disse grupper.

BUPL og SL gik ind i det udvalgsarbejde, der er resulteret i nærværende betænkning, med en forudsætning om at arbejde konstruktivt inden for det foreliggende kommissorium. Vi har derfor med beklagelse måttet konstatere, at kommissoriets bemærkning om at udvalget skulle vurdere behov og muligheder for at oprette en pædagogmedhjælperuddannelse ikke har kunnet diskuteres i udvalget, samt at de modeller formandskabet har fremlagt ikke har kunnet suppleres med oplæg til diskussion af andre modeller.

Alligevel har vi med tilfredshed konstateret, at et flertal af udvalgets medlemmer har kunnet nå til enighed om en overordnet uddannelsesmæssig målsætning for området og en model for at realisere den.

Litteratur og dokumentation

• „Grupper inden for det socialpædagogiske område uden socialpædagogisk uddannelse.", J. Andersen Cand. Psyk., artikel fra BUPL.

• „Udviklingen i kravene til ansatte i daginstitutioner", notat fra BUPL, Forår 1994.

• „Vurdering af personaleomsætningen på dag- og døgn-området samt i dagplejen", notat fra BUPL, Forår 1994.

• „Skøn over udviklingen i pædagogmedhjælperbehovet frem til år 2008" + plancher, notat fra BUPL, Forår 1994.

• „Antal pædagoger på døgninstitutioner og daginstitutioner", notat fra BUPL, Forår 1994.

• „Beskrivelse af gruppen dagplejere ansat i kommunernes dagplejeordning", notat fra FOA, Forår 1994.

• „Historisk udvikling på dagplejeområdet", notat fra FOA, Forår 1994.

• „Dagplejen i 1990`erne“, notat fra FOA, Februar 1993.

• „Hvad er dagpleje" og „Dagplejens struktur", notat fra FOA, 1991.

• „Dokumentationsmateriale om dagplejere", notat fra FOA, Forår 1994.

• „Anslået behov for dagplejere frem til år 2000", notat fra FOA, Forår 1994.

• „Dagplejens historiske udvikling", notat fra FOA, Forår 1994.

• „Forslag til dagplejeruddannelse", notat fra FOA, Forår 1994.

• „Dagplejepædagogernes arbejdsvilkår", notat fra FOA, Juni 1993.

• „Det daglige praktiske og pædagogiske arbejde", notat fra FOA, 1982.

• „Oplysninger om dagplejeområdet", notat fra Frederiksberg og Københavns Kommune, Forår 1994.

• „Omsorgsmedhjælpere", notat fra KAD/SiD, Forår 1994.

• „FLD's tal vedr. ikke uddannet pædagogisk personale", notat fra KL, Forår 1994.

• „Kommunal dagpasning i udvikling", notat fra KL`s Økonomisk sekretariat, Forår 1994.

• „Uddannelseskapacitet på pædagogseminarierne", notat fra Rektorforsamlingen for pædagogseminarierne, fremsendt af Reidar Faurbye.

• „Oversigt over regelgrundlag og stillingsbetegnelser på pædagogmedhjælperområdet", notat fra PMF, Forår 1994.

• „Udviklingstendenser på børnepasningsområdet", notat fra PMF, Forår 1994.

• „Udbuddet af pædagoger", notat fra PMF, Forår 1994.

• „Det fremtidige behov for pædagoger og pædagogmedhjælpere", notat fra PMF, Forår 1994.

• „Kortlægning af pædagogmedhjælperområdet", notat fra PMF, Forår 1994.

• „Beskrivelse af gruppen af pædagogmedhjælpere ansat ved kommunale og selvejende daginstitutioner", notat fra PMF, Forår 1994.

• „Tilføjelse til notat omhandlende beskrivelse af gruppen af pædagogmedhjælpere ansat ved kommunale og selvejende institutioner", notat fra PMF, Forår 1994.

• „Beskrivelse af pædagogmedhjælpernes arbejdsopgaver i vuggestuer, børnehaver, fritidshjem og skolefritidsordninger", notat fra PMF, Forår 1994.

• „Note vedr. usikkerheden i beregningerne", notat udarbejde af bureau 2000 for PMF, Forår 1994.

• „Ventelister, forældreorlov og pasningsbehov", notat udarbejdet af bureau 2000 for PMF og FOLA, Forår 1994.

• „Fordeling af dimittender på døgn- og dagområdet", notat fra SL, Forår 1994.

• „Medhjælpere på § 112- og § 96-institutioner", notat fra SL, Forår 1994.

• „Rapport om antal og fordeling af medhjælperstillinger på socialpædagogiske institutioner", notat fra SL, Sommer 1994.

• „Om kursusvirksomhed for dagplejere“,notat fra Socialministeriet, Socialstyrelsens cirkulæreskrivelse nr. 709, 1. december 1980.

• „Gennemført kursusvirksomhed for ansatte dagplejere i 1986, 1987, 1988 og 1989", tabeller fra socialministeriet.

• „Udpluk fra notat vedr. kurser for dagplejere", notat fra Socialministeriet, Forår 1994.

• „Kursusafgifter til afholdte kurser på dagplejeområdet", notat fra Socialministeriets Økonomiske-statistisk kontor, Forår 1994

• „Antal børn i alderen 0-9 år for 1989-2001", tabel fra Undervisningsministeriets Datakontor, Forår 1994.

• „Pædagogerne og deres arbejdsmarked", notat fra Undervisningsministeriets Datakontor, Forår 1994.

• „Stor udvidelse på pædagoguddannelsen", artikel fra Undervisningsministeriets Nyhedsbrev nr. 4 1994.

• „Masser af arbejde til pædagoger", artikel fra Undervisningsministeriets Nyhedsbrev nr. 7 1994.

• „En fælles pædagoguddannelse", betænkning 1213, november 1990.

• „Uddannelses- og erhvervsvalget", RUE 1993-94.

• „Den kommunale dagpleje - og forældrene", Ole Bertelsen, SFI 1992.

• „Den sociale opgavefordeling", Beretning Landsudvalget vedrørende den sociale opgavefordeling, december 1992.

• „Den sociale ressourceopgørelse den 15. januar 1992", Danmarks Statistik`s Statistiske efterretninger, social sikring og retsvæsen 1993:12.

• „De unge. Portræt af en generation i velfærdssamfundet", Socialkommissionen, 1992.

• „Uddannelse til alle", Undervisningsministerens redegørelse til Folketinget november 1993, Undervisningsministeriet 1993.

• „Uddannelse til alle", Undervisningsministerens redegørelse til Folketinget november 1993 - Bilag, Undervisningsministeriet 1993.

Bilag

Bilag 1 Gennemgang af pædagoguddannelsen
Den ordinære pædagoguddannelse

Struktur og længde

Praktikdelen består af en 12 ugers SU finansieret øvelsespraktik og to elevlønnede praktikperioder af hver *Vi* års varighed. I mindst en af praktikperioderne (enten øvelses- eller lønnet praktik) skal der gennemføres et praktikforløb med børn, unge eller voksne med sociale, fysiske eller psykiske handicap. Tilsvarende skal mindst en af praktikperioderne være inden for det brede normalområde.

Teoridelen dækkes af 4 faggrupper:

- Kommunikation, organisation og ledelse.
- Pædagogik og psykologi.
- Socialfag og sundhedsfag.
- Aktivitets- og kulturfag.

Det er hensigten med pædagoguddannelsen at give de studerende en bred uddannelse, som dækker hele det pædagogiske felt. Dog gives der ved specialeskrivning, specielle kurser og valg af praktiksteder mulighed for en mild form for specialisering.

Regi

Pædagoguddannelsens seminarier er primært selvejende institutioner, dog er der nogle enkelte statsejede (tidligere socialpædagoguddannelsen). Uddannelsernes drift er 100% statsfinansieret.

Adgangskrav 1995

For at blive optaget på den ordinære pædagoguddannelse skal man optages gennem kvote 1 eller 2, hvor man skal opfylde et af følgende krav:

Kvote 1:

• Studentereksamen, hf, hhx, htx og GIF (Gymnasialt Indslusningskursus for Flygtninge).

Kvote 2:

• Studentereksamen, hf, hhx, htx og GIF.

• Lærlinge-, efg- eller anden erhvervsuddannelse af mindst *2Vi* års varighed.

• Adgangsprøven til de videregående social- og sundhedsuddannelser.

• 9 års skolegang + 2 beståede hf-fag (dansk + et andet fag) + mindst 24 måneders erhvervserfaring.

Den samlede varighed af erhvervserfaring, erhvervsforberedende uddannelse, folkehøjskole/husholdningsskole og skolegang på 10. eller højere klassetrin skal være mindst 2 år og 9 måneder.

Der lægges vægt på erhvervserfaring, især på studierelevant erhvervserfaring, udlandsophold (studie eller arbejde) af mindst 3 måneders varighed, højskoleophold af mindst 3 måneders varighed samt studierelevante kurser (f.eks. hf-fag) eller studierelevant fritidsbeskæftigelse (fx ungdomsleder).

Optagelse fra kvote 2 sker ud fra ovenstående kriterier sammenholdt med seminariets skøn, hvilket vil sige, at kriterierne kan være lidt forskellige fra seminarium til seminarium.

Der arbejdes p.t. med udarbejdelse af en ny bekendtgørelse om adgangsbetingelserne.

Finansiering

Praktikantlønnen finansieres ved en konvertering af timer fra andet personale eller af lønmidler til vikarer eller lignende. Derved forudsættes, at praktikanterne finansierer deres egen løn i de lønnede praktikperioder gennem værdien i deres arbejde.

På den måde får praktikanterne en normeringsmæssig værdi, der svarer til lønnen til det personale, der ellers skulle have udført det samme arbejde. Praktikanten har en 30 timers arbejdsuge. Normeringsmæssigt omregnes denne til 21,5 ugentlige medhjælpertimer eller 17 ugentlige pædagogtimer. Begrundelsen for værdiforskellen er, at en praktikant, som følge af læreprocessen, ikke står fuldt til rådighed for arbejdet i institutionen og yderligere lægger beslag på noget af det faste personales tid til undervisning og vejledning.

Pædagoguddannelsen som åben uddannelse

Det særligt tilrettelagte pædagoguddannelsesforløb bliver udformet efter fælles retningslinier på samtlige seminarier.

Struktur og længde

Forløbet varer 3 år (6 semestre) svarende til 2,5 studenterårsværk og tilrettelægges som et fuldtidsstudium første år og deltidsstudier på andet og tredie år.

Teoridelen i det særligt tilrettelagte forløb svarer i omfang til den ordinære pædagoguddannelse. Den tilrettelægges med særlig vægt på at udnytte de praksiserfaringer og forudsætninger, denne gruppe af studerende har.

Uddannelsen tilrettelægges med en øvelsespraktikperiode af 3 måneders varighed, således at den studerende, gennem sin praksiserfaring, øvelsespraktikken og gennem sin ansættelse inden for det pædagogiske arbejdsfelt, får kendskab til såvel normalområdet som det specielle område. Den studerende skal således ikke gennemføre 2 lønnede praktikperioder, idet det forudsættes, at teoriundervisningen tilrettelægges, så den systematisk inddrager de studerendes praksiserfaring fra tidligere og aktuelle ansættelsesforhold.

Regi og dimensionering

Se under den ordinære uddannelse.

Adgangsbetingelser

De studerende skal opfylde de for pædagoguddannelsen fastsatte optagelsesbetingelser.

Ansøgerne skal være ansat og have haft, hvad der svarer til mindst 5 års fuldtidsansættelse i en pædagog- eller pædagogmedhjælperstilling eller tilsvarende.

Finansiering

Den særligt tilrettelagte uddannelse bygger på en tildeling af 2,5 års studenterårsværk a 18.000 kr. pr. studerende, samt på en deltagerbetaling på minimum 4.500 kr. pr. år i de 3 år uddannelsen varer.

Bilag 2. Skøn over antallet af uddannelsespladser i en kommende pædagogmedhjælperuddannelse

Set i lyset af profilbeskrivelserne af de ansatte på dag- og døgninstitutioner og i dagplejen må det forventes, at en betydelig gruppe voksne og ligeså en del unge har behov for en grundlæggende pædagogisk erhvervsrettet uddannelse.

Blandt de voksne er der behov både for en merituddannelse for de grupper, som allerede er ansat og har mange års erfaring på feltet, og for en ordinær voksenuddannelse for de, der ønsker ansættelse uden erfaring fra dette erhvervsområde.

Hertil kommer en gruppe unge, som vil kunne drage nytte af en pædagogmedhjælperuddannelse, måske som studiekompetencegivende adgangsvej til en efterfølgende pædagoguddannelse.

Et overslag over dimensioneringen kan kun foretages med forsigtighed, da det erfaringsmæssigt tager tid at implementere en ny uddannelse.

Ligeledes vil det afhænge af kommunernes villighed til at gå ind og tilbyde uddannelsen for dels deres uuddannede personale og dels de unge og voksne uden erfaring fra området, idet det er tanken, at det er kommunerne, der skal dimensionere uddannelsen ud fra de lokale behov.

På voksenuddannelsen med godskrivning af merit, er det forudsat, at de potentielle elever skal beregnes ud fra antallet af ansatte med over 3 års anciennitet.

Anciennitetsprofilen for de 3 uuddannede personalegrupper fremgår af de følgende 3 tabeller:

Pædagogmedhjælpere

	Antal personer	procent
Under 1 års ane.	15.632	54
Fra 1 til 2 års anc.	3.063	11
Fra 2 til 3 års ane.	1.888	7
Fra 3 til 5 års ane.	2.403	8
Over 5 års ane.	5.903	20
lait	28.889	100

Tabel b.2.1: Pædagogmedhjælpernes ansættelsesancienitet 1992

(Kilde: PMF baseret på FLD 's overenskomststatistik 1992)

Dagplejere

	Antal personer	procent
Under 1 års ane.	1.562	8
Fra 1-3 års ane.	5.100	27
Fra 4-6 års ane.	4.000	21
Fra 7-9 års ane.	3.300	18
Fra 10-14 års ane.	4.000	21
Over 15 års ane.	800	4
lait	18.762	99

Tabel b.2.2: Dagplejernes ansættelsesancienitet 1992 (ca. tal)

(Kilde: FOA)

Omsorgsmedhjælpere

	Antal personer	procent
Under 2 års ane.	1.995	50
Fra 2 til 3 års ane.	232	6
Fra 3 til 5 års ane.	466	11
Fra 5 til 7 års ane.	216	6
Fra 7 til 9 års ane.	470	12
Over 9 års ane.	605	15
I alt	3.984	100

Tabel b.2.3: Omsorgsmedhjælpernes ansættelsesancienitet 1992

(Kilde: KAD/SiD)

Tabellerne viser, at der er ca. 8.000 pædagogmedhjælpere, 12.000 dagplejere og 1.700 omsorgsmedhjælpere, der har en anciennitet på 3 år og derover. Tilsammen godt og vel 20.000 personer, der udgør en potentiel målgruppe for en pædagogmedhjælperuddannelses 1-årige merituddannelse.

Hvis det sættes, at 10% af denne gruppe årligt ønsker at påbegynde uddannelsen, vil det årlige optag kunne sættes til 2.000 elever.

Skønnet over målgruppen til den ordinære 2½-årige uddannelse må begrunde sig i den årlige personaleomsætning, der viser noget om både behov for ikke-uddannet arbejdskraft og for interessen for området.

Der kan derfor tages udgangspunkt i den årlige personaleomsætning, der kan opgøres til i alt ca. 8.000 (5.000 pædagogmedhjælpere, 2.000 dagplejere og 1.000 omsorgsmedhjælpere m.fl.). Hvis der blandt de 8.000 nyansatte er 10-15%, der er interesseret i uddannelsen, mens de øvrige blot er interesseret i at snuse til området og evt. samle point til videre uddannelse, kan tilgangen til den ordinære uddannelse skønsmæssigt sættes til 1.000 elever pr. år.